

**Møte tirsdag den 11. februar kl. 19.40**

President: Geir - Ketil Hansen

**Dagsorden (17):**

1. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv. (Innst. O. nr. 56 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 11 (2002-2003))
2. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) og lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer (familievernkantorloven) mv. (Innst. O. nr. 64 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 9 (2002-2003))
3. Referat

Statsråd Laila Dævøy overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

*Valg av settepresident*

**Presidenten:** Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Odelstingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

**Karin Andersen (SV):** Jeg foreslår Heidi Grande Røys.

**Presidenten:** Heidi Grande Røys er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Heidi Grande Røys anses enstemmig valgt som settepresident for Odelstingets møte i dag.

**S a k n r . 1**

*Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv. (Innst. O. nr. 56 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 11 (2002-2003))*

**Presidenten:** Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Det anses vedtatt.

**Ulf Erik Knudsen (FrP)** (ordfører for saken): Regjeringen har i Ot. prp. nr. 11 lagt frem forslag om å oppheve åpningstidsloven og endre lov om helligdager og helligdagsfred, slik at reguleringen av åpningstider på disse dager tas inn i denne loven. Tilsvarende gjøres når det gjelder 1. mai og 17. mai.

Regjeringen sier i sitt fremlegg at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene. Dette er det bred enighet om – en enighet som omfatter regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet.

Jeg har merket meg at man har foretatt en grundig høring i forkant av at denne saken fremmes. Mest skeptisk er arbeidstakerorganisasjonene. Det tror jeg vi alle har forståelse for, men jeg tror at noe av denne frykten er ubegrunnet.

Vi vil neppe få en situasjon der f.eks. kjøpesentre er åpne hele natten fem–seks dager i uken. Antakelig vil bare et fåtall butikker finne det fornuftig å forlenge åpningstiden utover den som man har i dag, og de vil nok besette det økte behovet for arbeidskraft med studenter som trenger litt ekstra inntekt – og kanskje med deltidsarbeidere som har lyst til å arbeide litt ekstra. Det er mange butikker som gjør dette allerede i dag for å dekke inn kvelder og lørdager, uten at det er noe ramaskrik av den grunn.

Det er også viktig at vi i denne saken legger vekt på forbrukerne. Ifølge fremlegget er Forbrukerrådet enig i at åpningstidsloven skal oppheves. Det må vi her i Odelsstinget legge vekt på.

For å ha sagt det nok en gang: Det er altså enighet mellom regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet om at åpningstidsloven skal oppheves. Der stopper også enigheten.

Regjeringen og Arbeiderpartiet vil utvide den foreldede loven om helligdager og helligdagsfred, slik at denne nå skal regulere salg fra faste utsalgssteder på helligdager og 1. og 17. mai. På disse dagene skal alle de tullete reglene som før stod i åpningstidsloven, opprettholdes. Blant annet opprettholdes den såkalte Brustad-bua på 100 m<sup>2</sup>, og bensinstasjoner skal ikke være større enn 150 m<sup>2</sup>. En dagligvarebutikk på 101 m<sup>2</sup> kan f.eks. kun holdes åpen hvis den ligger på en campingplass!

Jeg er faktisk svært heldig. Jeg har en dagligvarebutikk på 99 m<sup>2</sup> rett nede i gaten og en campingplass i den samme bydelen som jeg bor i. Jeg får også da en valgfrihet på søndager. Men det er ikke mange som er i denne situasjonen.

Det er her det er en gigantisk logisk brist: Regjeringen og Arbeiderpartiet mener at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverk til å regulere åpningstidene – men dette gjelder bare fra mandag til lørdag! Natt til søndag slutter dette prinsippet å virke. Jeg skulle gjerne hatt noen, spesielt fra partiet Høyre, til å forklare meg dette. Jeg har i årevis hørt drøssevis av Høyre-folk si at de ser det som hensiktsløst at offentlig ansatte kontrollører skal foreta åpningstidskontroll utstyrt med målebånd. Dette må jo gjelde enten det er fredag ettermiddag eller det er søndag ettermiddag.

Med denne lovendringen må man beholde et byråkratisk system for å kontrollere at reglene etterleves. Hadde vi hatt like regler for hele uken, ville vi kunne spart mye byråkrati og mange kontrolltimer.

Jeg føler meg helt trygg på at det er en svært liten del av norske forbrukere som ønsker å foreta store innkjøp på søndager, i julen, i påsken, 1. eller 17. mai. Behovet for å holde åpent disse dagene vil derfor være minimalt, og det vil være unødvendig å ha spesielle regler på dette området.

Om jeg er forundret over Høyre, så er jeg direkte sjokkert over Arbeiderpartiet. Så sent som i sommer var flere arbeiderpartipolitikere ute i media og sa at de ville ha slutt på begrensningene i åpningstidene også på søndager. Dette gjelder både Karita Bekkemellem Orheim, Bjarne Håkon Hanssen og Sylvia Brustad. Sitatene finnes i innstillingen. Nå er det ikke parlamentarisk å kalle noen for en løgner, men jeg har vanskelig for å finne andre ord som kan være dekkende i beskrivelsen av Arbeiderpartiets håndtering av denne saken.

En annen ting som irriterer meg, er at vi har de tullete presenningene som vi må dra over ølkassene etter kl. 20 i norske butikker. Dette har jeg hørt både Høyre-politikere og arbeiderpartipolitikere ergre seg over, men de følger ikke opp.

Jeg så f.eks. en artikkel i VG i sommer, den 18. juli 2002. Den har tittelen «Vil ha øl døgnet rundt». Det er et intervju med tidligere statsråd – nå stortingsrepresentant – Karita Bekkemellem Orheim, der hun sier:

«Jeg er absolutt for mer liberalisering av ølsalget.

Vi oppnår ikke mye med tidsbegrensning. Folk klarer å regulere kjøpene sine selv om de kan handle døgnet rundt.»

Det er likevel ingen støtte til Fremskrittspartiets forslag på dette området. Fremskrittspartiet mener det er direkte meningsløst å skille mellom deodoranter, vaske-midler og mat på den ene siden og øl på den andre siden når butikkene nå skal kunne holdes åpne døgnet rundt det meste av uken. Alkohol er tross alt en lovlig vare.

Selv om det, som jeg har påpekt, er noe som er negativt i denne innstillingen, er det likevel en gledens dag for forbrukerne. Vi er veldig glad for at det nå ser ut til at stortingsflertallet følger det som i lang tid har vært en kampsak for Fremskrittspartiet, å få fjernet åpningstidsloven.

Med dette vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag.

**Presidenten:** Ulf Erik Knudsen har tatt opp forslaget han refererte til.

**Eirin Faldet (A):** Åpningstidsloven som regulerer bestemmelsene om åpningstid, har et todelt formål. Den skal sikre forbrukerne fleksibilitet innen varehandelen, samtidig som den skal ivareta folk som jobber i varehandelen, behovene de har for en normal arbeidstid, fri når andre har fri – i det hele tatt en arbeidsdag som de fleste av oss andre.

Diskusjonen om åpningstidsloven har vært både lang og vanskelig. De løsningene som man fant for noen år si-

den, skapte stort rabalder, men det var et rabalder som avtok raskt. De aller fleste har funnet seg vel til rette med den ordningen man da kom fram til. Derfor er det ikke med bakgrunn i noe folkekrav at Odelstinget nå behandler reguleringen av åpningstiden på nytt. Arbeiderpartiet er likevel åpne for andre måter å beskytte arbeidstakernes rettigheter på. Arbeiderpartiet mener imidlertid at det forslaget som Regjeringen la fram, ikke ivaretok disse hensynene på en god nok måte. Etter Arbeiderpartiets mening burde arbeidstakernes rettigheter og de rettigheter som i dag er ivare tatt i åpningstidsloven, sikres gjennom arbeidsmiljøloven.

Regjeringen foreslår imidlertid ingen nye bestemmelser i arbeidsmiljøloven som gir arbeidstakerne sikkerhet i forhold til nattarbeid. Regjeringen burde ha vurdert og drøftet f.eks. bestemmelser når det gjelder rett til tillegg for ubekvem arbeidstid, rett til ikke å bli pålagt nattskift, rett til bemanningskrav som gir sikkerhet i forhold til bråk, ran og utrygghet, som kan være et problem på natten. På den måten kunne man ha kombinert arbeidstakernes rettigheter med behovet for nattåpne butikker, bensinstasjoner og kiosker.

Arbeiderpartiet mener at proposisjonen er litt for dårlig forberedt, og at det beste derfor hadde vært å sende proposisjonen tilbake, slik at Regjeringen kunne komme med de nødvendige endringer.

Arbeiderpartiet mener at én mulig løsning er å regulere alle arbeidstakernes bestemmelser gjennom arbeidsmiljøloven. Arbeiderpartiet foreslår derfor i innstillingen at Regjeringen fremmer forslag om endring av arbeidsmiljøloven, slik at arbeidstakernes rettigheter og beskyttelse i forhold til arbeid i natt- og søndagsåpne virksomheter i varehandelen ivaretas gjennom denne loven. Med det som bakgrunn kan vi gå inn for å fjerne åpningstidsloven. Dersom det viser seg at åpningstidsloven faller uten at stortingsflertallet skjerper arbeidsmiljøloven, vil Arbeiderpartiet beskytte arbeidstakerne gjennom helligdagslovgivningen.

Ideelt sett burde arbeidstakernes rettigheter vært regulert gjennom arbeidsmiljøloven. Det er det dessverre ikke flertall for.

Jeg tar hermed opp forslaget fra Arbeiderpartiet i innstillingen.

**Presidenten:** Eirin Faldet har tatt opp det forslaget hun refererte til.

**Sonja Irene Sjøli (H):** Jeg er enig med saksordfø-  
ren i at dette er en gledens dag for forbrukerne, men det er også en gledens dag for Høyre. Endelig skal altså åpningstidsloven oppheves!

La meg starte med å gå litt tilbake i tiden, til midten av 1980-tallet. Den gangen var det Høyres forbrukerminister, Astrid Gjertsen, som talte forbrukernes sak. Gjertsen gjorde hverdagen enklere for folk. Før henne hadde vi lukkeloven. Vi snakket om tidsklemma, og butikkene som stengte kl. 17, ofte rett foran nesa på fortvilte familier som ikke rakk å handle. Med Gjertsen gikk vi fra lukkeloven til åpningstidsloven. I dag kan dette virke som et

lite steg, men den gangen, for 20 år siden, var det et stort og alvorlig skritt.

Det viktige for Høyre har hele tiden vært å gjøre det enklere for folk i hverdagen. Vi taler forbrukernes sak – nå som da. Annerledes er det med Arbeiderpartiet. Partiets reguleringsiver skapte vel årets nyord på norsk i 1997 – Brustad-bua. Jeg må innrømme at jeg fra tid til annen har hatt medfølelse med tidligere statsråd Brustad, som for alltid har fått denne bua hengende ved sitt navn – ikke minst hvis det er slik som hun har uttalt senere, at hun egentlig var imot hele bua, men ble presset av visse deler av fagbevegelsen og eget parti til å foreslå den. På toppen av det hele ble hun så, etter eget utsagn, overlatt til seg selv da det gikk opp for de andre hvor upopulær Brustad-bua var. Hun måtte stå alene igjen og forsvare den. Tidligere statsråder fra Arbeiderpartiet stod i fjor i kø for å ta avstand fra Brustad-bua. Men det var i 2002, etter at de tidligere statsrådene hadde hatt mulighet til å gjøre noe med saken mens de selv satt i regjering. Det er slik det er. De gjør ingenting selv i regjering, men fremmer en rekke forslag etter at de har gått av.

Regjeringen foreslår altså å oppheve åpningstidsloven. Dermed kan butikkeierne selv finne ut når de vil holde åpent. Det gjør hverdagen enklere for folk, og de får både bokstavelig og billedlig talt handlefrihet!

Noen har sikkert merket seg – det kom jo fram hos saksordfører – at det er forskjell på det Høyre stemmer for i dag, og det Høyre har programfestet og gått inn for tidligere. Det er helt riktig. Høyre har programfestet at frie åpningstider burde gjelde også på søndager, slik at forbrukerne selv kan bestemme om de vil handle på søndager eller ikke. Men det gjør de jo også i dag. Forskjellen er strengt tatt bare størrelsen på butikken, vareutvalget og prisen på varene. Høyre stemmer likevel ikke for å åpne for frie åpningstider på søndager. La meg likevel si at dette er et kompromiss jeg og Høyre kan leve godt med. Tross alt kommer vi nok et skritt bort fra at vi som politikere skal bestemme når folk skal handle og når de ikke skal handle, og det er bra. Men la meg legge til at jeg selvsagt har stor respekt for dem som har det standpunkt at søndagen skal være en annerledes dag.

Jeg vil knytte noen ord til de andre partienes merknader. Når det gjelder Fremskrittspartiet, har jeg forståelse for at de vil ha frie åpningstider på alle dager. Men jeg tror ikke partiet for folk flest har loddet folkemeningen spesielt dypt når de går inn for fritt ølsalg hele døgnet. Fremskrittspartiet har selvsagt rett i at øl er en lovlig vare, men jeg mener de tar grunnleggende feil hvis de tror at man kan behandle øl på lik linje med brød og melk.

Når det gjelder Arbeiderpartiet, virker det som om de er nesten desperate etter å kvitte seg med Brustad-bustempelet, uten helt å klare det. Det kan være fristende å spørre om følgende: Hvis alle i Arbeiderpartiet nå er mot Brustad-bua, hvorfor gjorde de da ikke noe med det i Stoltenberg-regjeringen? Nå i dag vil de være med på å revurdere arealbegrensningene. Det er jo, behagelig nok, akkurat passe lite konkret til at man slipper å ta et konkret standpunkt til hva man vil.

Når det gjelder Arbeiderpartiets merknader om å endre arbeidsmiljøloven for å gi bedre vern til de ansatte i handelsnæringen, har ikke Arbeiderpartiet vært veldig opptatt av dette før, til tross for at det var de selv som skapte Brustad-bua. Jeg kan skjønne at Arbeiderpartiet unner alle i handelsnæringen et godt arbeidsvern – det gjør vi alle. Nå er det jo slik at arbeidsmiljøloven gir vern til alle ansatte, og Regjeringen jobber også med en gjennomgang av lovverket. Dertil kommer at det i høy grad må være opp til partene i arbeidslivet å forhandle frem tariffavtaler som tar hensyn til både lønsspørsmål og andre forhold som Arbeiderpartiet er opptatt av.

Jeg skal ikke bruke like mye tid på SV. Men hadde det vært opp til dem, ville butikkene antakelig fortsatt ha stengt kl. 17. La meg likevel vise til SVs nye valgmanifest for 2003. Her står det:

«Sentrale myndigheter bestemmer stadig mer over saker som bør avgjøres av folk lokalt. SV vet at klokskapen er jevnt fordelt rundt om i landet og vil derfor gi folk direkte innflytelse over egne liv.»

Og hvilken måte er bedre å gi folk direkte innflytelse over egne liv på, enn å la dem få bestemme når de vil handle?

Det er også fristende å minne om at Audun Bjørlo Lysbakken, SVs medlem i finanskomiteen, forleden foreslo at butikkene måtte stenge en time tidligere slik at folk handlet mindre, så renten skulle gå ned! Det er stor forskjell på liv og lære i SV når de åpenbart har så liten forståelse for de utfordringene vanlige folk har i hverdagen. La meg også minne om at det neppe er SVs fortjeneste at norske familier kan spare millionbeløp på rentenedgangen.

Avslutningsvis: Høyre er tilfreds med at åpningstidsloven nå oppheves. Det gir mer makt til forbrukerne, og det vil gjøre folks hverdag enklere.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Saken vi nå behandler, er betegnende for den tiden vi er inne i. Forslaget som foreligger, er enda et nytt ledd i en for noen «naturlig» kjede i en utvikling.

I dette perspektivet blir utviklingen i samfunnet sett på som naturbestemt – det går i én retning, og vi som politikere har ikke noe reelt valg. Vi kan i beste fall bare utsette en prosess som uansett vil skje, og som for noen aktører er sterkt ønskelig. Dette er et syn vi i SV ikke deler. Vi mener at flertallet i komiteen i denne saken gjør politiske veivalg for framtida, der de velger å overlate enda mer makt over samfunnsutviklingen til markedskreftene.

Betegnende nok blir den enkelte av oss i denne sammenheng bare sett på og definert som forbruker, ut fra det behov vi har som forbrukere. Representanten Sjøli snakket om at SV skulle overlate til folk flest å bestemme, og at det var viktig at folk flest fikk bestemme når de ville handle. For meg er det kanskje viktigere at folk flest fikk mer påvirkning på når det passet å jobbe.

Det blir i innstillingen lagt liten vekt på oss som hele mennesker, der «forbrukeren» i oss bare er én del. Vi er ikke bare forbrukere, vi er fedre, vi er mødre, vi er barn, vi er arbeidere, vi er elever, vi er venner, vi er sosiale ve-

sener – vi er mennesker. Det blir da også sagt klart fra om dette: Våre behov som forbrukere skal styres ut fra tilbud og etterspørsel. Ja, det sies at «tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene». Dette er selvfølgelig ingen sannhet, men en påstand og et politisk synspunkt. Dette er en del av og et resultat av en massiv nyliberal offensiv – slik sett verken ny eller overraskende. At Høyre og Fremskrittspartiet har en slik forståelse, er ikke egnet til å overraske noen. At Kristelig Folkeparti også i denne sammenhengen legger seg flat og er med på ferden, overrasker vel mer. Men dette begynner vi også å bli vant til. Det kan virke som om prinsippene til Kristelig Folkeparti har havnet i tilbudshylla på Rema 1000.

Mer overraskende er det at Arbeiderpartiet ikke finner tiden inne til å sette foten ned. For et parti som sier at det står på arbeidstakernes side, må det etter min mening være komplett umulig å gi tilslutning til endringer som så fundamentalt undergraver arbeidernes interesser. Høringene i forbindelse med forslaget er jo også entydige fra fagbevegelsens side. At Arbeiderpartiet ikke låner øre den veien, må en bare undres over. Som de selv sier:

«Regjeringen foreslår å fjerne åpningstidsloven.

Dette kan Arbeiderpartiet slutte seg til.»

Innimellom hører vi snakk om neste stortingsvalg, det blir luftet ideer om nye allianser – om en ny kurs. Denne saken kunne vært godt egnet til å vise velgerne og arbeidsfolk at det finnes ideer om en annen kurs. Synd at denne muligheten ikke blir brukt.

Det forunderlige med forslaget som foreligger, er jo at det ikke kommer som resultat av sterke ønsker verken fra forbrukere eller aktører, men som et resultat av et politisk ønske om enda mer marked, mindre styring og mindre politisk innblanding.

Hovedgrunnen til vår motstand mot de foreslåtte endringene er de store negative konsekvensene dette vil få for samfunns- og familieliv. I Norge brukes det årlig 30 milliarder kr pluss/minus fra kommersielle aktører i reklame og markedsføring for å få oss til å forbruke mest mulig, til å påvirke våre valg. Det kommersielle presset på oss nettopp som forbrukere er enormt – ikke minst på barn og ungdom. Det er selvfølgelig ikke tilfeldig at en fireåring i snitt behersker ca. 1 000 ord, og at 300 av disse ordene er navn på merkevarer.

Det er viktig at det finnes bevissthet om det kommersielle presset vi utsettes for, og at det finnes motstrategier og motstandskraft mot ideen om forbruk som det viktigste elementet for å ha et meningsfylt og lykkelig liv. I samfunnet har vi noen andre grunnleggende mål, som f.eks. likestilling, helse, miljø, demokrati og deltakelse. Det er få av oss som tror at slike mål ikke er avhengig av lovmessig regulering – markedet, eller tilbud og etterspørsel, er rett og slett ikke egnet til å ivareta slike interesser og behov.

Hva er så konsekvensene av de foreslåtte endringer i loven? Jo, det vil bli nattarbeid for flere enn i dag. Mer nattarbeid betyr større belastninger og flere helseproblemer. Nattarbeid betyr også dårligere muligheter til å

ivareta omsorgsoppgaver og deltakelse i annen sosial aktivitet. Med flere arbeidstakere i arbeid på kvelds- og nattetid vil det bli enda færre som har mulighet for å engasjere seg på fellesarenaene som er en forutsetning for et levende demokrati.

Så får vi høre at dette sannsynligvis ikke vil få så store konsekvenser, at det ikke vil være så mange som vil benytte seg av disse mulighetene. Men hvis det ikke får konsekvenser, hvis det ikke er noen som vil benytte seg av disse mulighetene, hvorfor er det da så viktig å få gjennomført disse endringene?

Varehandelen er det forretningsområdet de foreslåtte endringene har størst konsekvenser for. Om lag  $\frac{3}{4}$  av arbeidstakerne i varehandelen er kvinner. Vi vet at 22 pst. av barna er barn med enslige foreldre, de fleste kvinner. Veldig mange av disse kvinnene jobber nettopp i varehandelen, og de vil lett få problemer med å kunne beholde jobben. Og hva med renholdere, med en fra før ubekvem arbeidstid? Nå vil det bli enda verre. Hva med de som er avhengig av barnehage og skolefritidsordning? Slike tilbud er det dårlig med på kvelds- og nattetid. Det betyr at vi vil få nettopp det samme som vi har på bensinstasjoner, i Brustad-buer, på 7-Eleven og andre steder: Der er det studenter og andre enslige som har jobbene. De som trenger slike jobber, og som har jobbene i varehandelen i dag, vil lett kunne presses ut av arbeidsmarkedet. Utviklingen kan rett og slett føre til at varehandelen blir ødelagt som arbeidsplass for voksne kvinner med omsorgsansvar.

Utvidet åpningstid vil også kunne bety flere ansatte. Det vil igjen bety økte utgifter, og igjen for forbrukerne dyrere varer.

Det pågår et offentlig utredningsarbeid med sikte på å lage en ny arbeidslivslov. Målet med en slik lov må være å videreføre og styrke arbeidsmiljølovens vern av arbeidstakerne. Vi mener derfor at større endringer i arbeidstakernes rettigheter i en eller flere bransjer ikke bør foretas før en vurderer ny arbeidslivslov.

På denne bakgrunn går vi i SV mot å oppheve den såkalte åpningstidsloven. Vi ønsker videre å opprettholde det vern i arbeidsmiljøloven som arbeidstakerne har i dag mot å arbeide utover normalarbeidstiden.

**Ola T. Lånke (KrF):** Når åpningstidsloven i dag vedtas opphevet og reguleringen av handelsvirksomhet på søn- og helligdager overføres til helligdagsloven, er dette en direkte oppfølging av Sem-erklæringen. Etter lovendringen skal forretningene selv kunne bestemme når de vil holde åpent på hverdager. Samtidig slås det fast at søndagen er og fortsatt skal være en annerledes dag med begrenset handelsvirksomhet.

Kristelig Folkeparti vil sterkt understreke at det er viktig å verne om den alminnelige fred på søndager og andre helligdager. At i det minste en dag i uken kan være reservert rekreasjon og åndelig tilkobling, tror vi fortsatt det er bred oppslutning om i det norske folk.

For å muliggjøre dette er et av tiltakene å sette visse grenser for den kommersielle aktiviteten på disse dagene – ikke forby den helt, men redusere den til det minimum

**(Lånke)**

som er nødvendig for at folk skal kunne skaffe seg de mest nødvendige dagligvarer.

En oppheving av åpningstidsloven på hverdager betyr at vi overlater til virksomhetene selv å tilpasse åpningstidene til de behov brukerne har, og lar dette være avgjørende for når det skal være åpent. Ved å innføre disse endringene blir brukernes behov satt i sentrum. Vi skal ikke se bort fra at tilbud og etterspørsel tross alt egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene på hverdager. Og ved å føre videre de unntakene vi i dag har for salg på helligdager, vil en sikre forbrukerne tilgjengelighet. Når vi slik avviker reguleringene på hverdager og samtidig beholder dem på helligdagene, tror vi begge deler vil være til brukernes beste.

Ja, å oppheve restriksjonene på hverdager vil i seg selv også kunne bidra til å redusere behovet for å handle på helligdager. Hvis vi med en slik ordning kunne bidra til å lette trykket på helgene, noe som har vært et viktig poeng for Kristelig Folkeparti, vil det være av det gode. Tiden vil selvsagt vise om dette vil holde stikk.

Regjeringen har derfor ikke ønsket å legge inn begrensninger på hverdagene. Det som nå vil regulere åpningstidene, vil være markedet, de ansatte og de begrensninger som finnes i arbeidsmiljøloven.

Kristelig Folkeparti er derfor også enig i at det er viktig å ta hensyn til de ansatte i handelsnæringen når det gjelder trygge og gode arbeidsforhold. I dag er dette etter vår oppfatning tilstrekkelig ivarettatt i de arbeidsmiljøbestemmelsene som allerede finnes.

Nå gjenstår det også å se om lovendringen vil føre til at det blir et stort antall døgnåpne forretninger på hverdager i Norge. Vi mener det snarere er grunn til å tro at virksomheten vil begrense seg selv på grunn av at behovet for natt- eller døgnåpne forretninger ikke er så stort når det kommer til stykket. I noen grad vil det trolig føre til etableringer i byer og større tettsteder, men selv der er det ikke grunn til å tro at dette vil få særlig større omfang enn det allerede har gjennom de ordninger som i dag finnes. Noen forretninger vil muligens også forsøke å gjøre «døgnåpent» til sin spesielle merkevare, men vi tror neppe det er grunn til å frykte altfor store endringer i bransjen.

Kristelig Folkeparti har ut fra sitt menneskesyn i denne saken ønsket å framheve hensynet til helligdagen. Vi mener det er godt for alle og derved hele samfunnet at hjulene av og til stanser opp. I en stresset tid som vår blir behovet for stillhet, ettertanke og mulighetene for å ta seg inn igjen undertrykt. Derfor ser vi det som helt nødvendig å sikre skjerming av denne ene dagen i uken i vårt lovverk – en annerledes dag som gjør at det er lettere å ta fri, senke skuldrene og gjøre noe helt annet.

Det er ingen overraskelse, men vi konstaterer igjen at Fremskrittspartiet ikke deler et slikt syn. Fremskrittspartiet ønsker ingen restriksjoner og kan gjerne tenke seg full handelsvirksomhet inklusiv ølsalg alle syv ukedagene. Kristelig Folkeparti er glad for at Fremskrittspartiet ikke får noen støtte for sitt forslag om døgnåpent ølsalg i butikkene og heller ikke døgnåpne butikker i helgene.

Vi er overbevist om at dette handler om å verne om viktige verdier. Kristelig Folkeparti ønsker å sikre et slikt vern gjennom lovverket og er glad for at de restriksjoner som finnes i alkoholloven, fortsatt skal gjelde. Vi tror det er viktig å tilrettelegge for alkoholfrie soner og forebygge de skadene som kan følge med. Og vi tror det er viktig – ja, viktigere enn noen gang – å verne om helligdagen ved å sette av en dag som er annerledes for oss alle. Dette er til menneskets og samfunnets beste.

**Ola T. Heggem (Sp):** Forslaget fra Regjeringen om å oppheve åpningstidsloven begrunnes med behovet for å tilpasse åpningstidene til de behov brukerne har. Regjeringen mener at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene.

Jeg vil presisere at jeg personlig er glad for at min nærbutikk har åpent til kl. 21. Men jeg ser ikke behov for ytterligere liberalisering av åpningstidsbestemmelsene, og Senterpartiet vil stemme mot å oppheve denne loven. Senterpartiet kan ikke se at noen har ivret sterkt for en slik endring. Vi vet vel alle at forbrukerne er delt i dette spørsmålet, og når også næringsaktørene er såpass delt og i sine høringsuttalelser peker på en rekke negative konsekvenser, og arbeidstakerorganisasjonene er så entydig imot, ja, da ble valget enkelt for Senterpartiet. Vi sitter med et inntrykk av at dagens bestemmelser fungerer tilfredsstillende, at forbrukerne stort sett er fornøyd og har innrettet seg etter gjeldende lovverk.

En oppheving av loven vil påvirke arbeidstakernes arbeidsmiljø i negativ retning. Utstrakt bruk av kvelds- og nattarbeid utsetter de ansatte for helsemessige påkjenninger og sikkerhetsrisiko. I tillegg vil det påvirke arbeidstakernes familieliv og det sosiale livet i de enkelte lokalsamfunn på en negativ måte. Det finnes mange eksempler på at samfunn med mye skift- og nattarbeid har vanskelig for å opprettholde aktivitet i f.eks. lags- og foreningsarbeid. Senterpartiet finner også grunn til å trekke fram de støyproblemer dette kan føre til på nattetid der utsalgssteder ligger i eller inntil boområder. Det er slett ikke alltid samsvar mellom det som gagnar markedsmechanismene og det som gagnar enkeltmennesket og samfunnet som helhet.

Det er lite trolig at volumet i handelen vil øke som følge av endringen, men det vil bli et press i retning av lengre åpningstider. En slik kombinasjon vil føre til høyere kostnader for butikkene uten tilsvarende inntjening. Merknadene vil i så fall bli belastet kundene i form av høyere priser og/eller i verste fall føre til at butikken må legge ned på grunn av manglende inntjening. Vi vet alle hvilke butikker som da er mest utsatt.

Senterpartiet har merket seg at våre innvendinger mot en kvadratmeterregulering i dag får støtte fra flere av høringsinstansene. En slik regulering virker konkurransevridende mellom dagligvarebutikker og bensinstasjoner som fører tilnærmet samme vareutvalg.

Jeg kan ikke unnlate å kommentere Kristelig Folkepartis standpunkt i denne saken. Partiets leder har ved flere anledninger uttalt: Vi må sette familiene i stand til å være familier og ta vare på hverandre. Partiet hevder

også at den familiepoltiske debatten i det siste har vært for mye fokusert på penger. Senterpartiet deler disse synspunktene. Problemet er at Kristelig Folkeparti i sak etter sak bidrar til vedtak som går i stikk motsatt retning. Det er rett og slett ikke samsvar mellom ord og handling. Det var sikkert ikke tilfeldig at representanten Lånke nå nettopp i sitt innlegg fokuserte sterkest på og snakket mest om helligdagslovgivningen og mindre om opphevingen av åpningstidsloven.

Jeg vil også dvele litt ved Arbeiderpartiets holdning i denne saken. De støtter Regjeringen og vil oppheve åpningstidsloven. Men samtidig ønsker de å støtte arbeidstakernes synspunkter. Det er ikke mulig i denne saken. Realiteten er at partiet har gjort et valg til støtte for Regjeringens argumentasjon om at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene.

Jeg ber om at avstemningen blir lagt opp slik at vi kan stemme mot opphevingen av åpningstidsloven, men subsidiært bidra til å redde stumpene ved å støtte nødvendig endring av lov om helligdager og helligdagsfred.

**Statsråd Laila Dævøy:** Spørsmålet om regulering av åpningstider berører både familier og forbrukere, ansatte i varehandelen og de næringsdrivende. Videre er viktige verdispørsmål knyttet til søndagsfred og søndagen som en annerledes dag. Utfordringen er å finne en rimelig og hensiktsmessig balanse mellom ulike hensyn. Regjeringen ønsker et åpnere samfunn tilpasset brukernes og forbrukernes behov. Samtidig er det et mål å gjøre regelverket enklere og mer oversiktlig og fjerne unødvendig detaljregulering. Regjeringen mener at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstiden for varehandelen på hverdager. Dagens forbrukere har ulike behov, og mange ønsker tilgang til en rekke varer og tjenester utenom det som vi tradisjonelt har oppfattet som ordinær arbeidstid. Opphevelse av åpningstidsloven vil gi rom for mer fleksible tilpasninger, og behovet for dispensasjoner vil minke. Dette vil medføre ressursmessige innsparinger.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen støtter Regjeringens forslag om å oppheve åpningstidsloven. Jeg har også merket meg at flertallet i komiteen har lagt vekt på høringsuttalelsen fra Forbrukerrådet. Av hensyn til forbrukerne ønsker rådet mindre sentralstyring samt sterkere konkurranse i dagligvarehandelen, og er derfor enig i Regjeringens lovforslag.

Lovforslaget innebærer videre at den alminnelige fred på søndager og andre helligdager fremdeles blir vernet. Etter Regjeringens syn er det derfor nødvendig å sette grenser for kommersiell aktivitet på søndager og andre helligdager. Behovet for å handle på disse dagene bør også kunne bli vesentlig redusert når restriksjonene på hverdagene nå blir opphevet, som også representanten Lånke var inne på.

De samme hensyn som tilsier at det bør settes grenser for å holde utsalgssteder åpne på helligdager, gjør seg også gjeldende for høytidsdagene 1. og 17. mai. Etter Regjeringens oppfatning innebærer dagens regulering av handelen på søndager og andre helligdager en rimelig ba-

lanse mellom hensynet til den alminnelige helgedagsfreden og hensynet til at forbrukerne skal ha et tilfredsstillende tilbud av nødvendige varer. Jeg er derfor glad for at flertallet i komiteen er enig i at faste utsalgssteder fremdeles – som hovedregel – skal holde stengt på slike dager, og at unntakene fra hovedregelen som vi i dag har for salg på helgedager, opprettholdes. Ved fremdeles å tillate salg bl.a. fra bensinstasjoner, kiosker og mindre dagligvareutsalg på disse dagene vil en sikre at forbrukerne alltid har tilgang til de mest nødvendige varene.

Opphevelse av åpningstidsloven for å kunne få frie åpningstider på hverdager og dager før søn- og helligdager tilsier at en ikke kan beholde regler i annet regelverk som ville gjøre lovendringene i stor grad illusoriske.

Som folks brukervaner og -ønsker er forskjellige, er også deres holdning og ønsker det med hensyn til arbeidstid. Enkelte grupper, det kan f.eks. være ungdom, kan være interessert i å jobbe til andre tider enn det som er vanlig. Samtidig ser jeg jo at uregelmessige og avvikende arbeidstider for mange oppleves som en belastning, og at det kan komme i konflikt med både familieliv og andre aktiviteter.

Jeg mener at arbeidstidsspørsmål, både i varehandelen og i andre servicenæringer, primært bør løses på annen måte enn gjennom påbud om stengetider for utsalgsstedene. Dette gjelder f.eks. de krav som er stilt i loven for å ivareta arbeidstakernes interesser når det gjelder helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, lengden på arbeidstiden, pauser og fritid samt overtid og merarbeid.

Regjeringen vil, som flertallet påpeker, følge utviklingen i kjølvannet av opphevelsen av åpningstidsloven. Selv om forbudet mot nattarbeid oppheves for varehandelen, vil de ansatte fortsatt være beskyttet av øvrige bestemmelser i arbeidsmiljøloven.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Ulf Erik Knudsen (FrP):** Vi diskuterer her en lov som påvirker rammebetingelsene for næringslivet. Det er viktig at vi har et ryddig forhold til næringslivet, og at vi har klare linjer. Og det er sikkert enkelte næringsdrivende som vil benytte denne loven i større eller mindre grad, og som har behov for å planlegge og endre en del av sine rutiner. Derfor vil jeg referere et spørsmål jeg har fått fra næringslivet: Når kan man forvente at denne loven skal tre i kraft?

I innstillingen er det jo lagt opp til at loven skal tre i kraft fra det tidspunkt Kongen fastsetter, men det er en viss usikkerhet om når man kan forvente dette fra Regjeringens og Kongens side. Kunne statsråden si noe om dette? Jeg har hørt datoen 1. april. Vi får håpe at det ikke er en aprilsnarr! Kunne vi få en tilbakemelding på det?

**Statsråd Laila Dævøy:** Jeg kan ikke si den eksakte datoen, men det er ikke så veldig mye arbeid som gjenstår fra departementets side, så vi skal gjøre dette så raskt som overhodet mulig. Jeg tør imidlertid ikke å love en eksakt dato – men så raskt vi bare kan.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Jeg oppfattet det slik at statsråden ser på de forslagene som foreligger, som god forbrukerpolitikk, men jeg vil gjerne spørre statsråd Dávøy om det er god familiepolitikk. Hva er det i opphevelsen av åpningstidsloven som er positivt for familiepolitikken?

**Statsråd Laila Dávøy:** Dette er god forbrukerpolitikk, også ifølge Forbrukerrådet. Familier er jo også forbrukere i dette samfunnet.

Jeg synes kanskje en del av talerne her i dag svartmaler svært mye det at vi nå ønsker en forenkling og en avvikling av åpningstidsloven. Slik jeg ser det, tror jeg ikke at det kommer til å medføre de store endringene. Vi kan jo tenke på oss selv og vår egen familie og hvordan vårt handlemønster når det gjelder dagligvarer kommer til å se ut etter at åpningstidsloven blir endret. Jeg tror kanskje vi vil opprettholde noenlunde det samme mønsteret som vi har i dag.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

**Ulf Erik Knudsen (FrP):** Det er en av Stortingets representanter som har en tendens til å få meg til å bli litt adrenalinsint, og det er Kristelig Folkeparti-representanten Lånke når han omtaler Fremskrittspartiets syn på helligdager og på en del andre områder. Jeg vil bare påpeke at vi i Fremskrittspartiet har stor respekt for våre helligdager. Vi har stor respekt for helligdagsfreden og de kristne høytidene, men den respekten kan man også ha selv om man kjøper et brød, en deodorant og en boks øl på en slik dag. Det har ingenting med religion og manglende respekt for religion å gjøre.

Til representanten Faldet som hadde en liten visitt til Fremskrittspartiet og spurte om vi hadde spurt folket om ølsalg bør følge åpningstidene. Jeg kan ikke påstå at jeg har foretatt noen meningsmåling, men jeg trenger ikke gjøre annet enn å besøke en dagligvarebutikk mellom kl. 20 og 21 om kvelden. Da hører man en del ytringer om hva man mener om disse presenningene, og det er noe som jeg ikke kan referere fra Stortingets talerstol fordi det er sterke synspunkter og sterke ord.

For øvrig kan jeg opplyse at jeg kommer fra en kommune hvor man i en kort periode har fått prøvd ut å ha ølsalg til kl. 23.00. Det var før Stortinget satte en stopper for det prosjektet. Det ble ikke noe grøttefyll av det. Det ble ikke noen store problemer, og det var ikke store ungdomsgrupper som handlet masse til sent på kvelden. Det var i hovedsak folk som kom hjem sent fra jobben.

Til slutt vil jeg referere for Arbeiderpartiet hva representanten Bekkemellem Orheim sa til VG den 18. juli sist sommer:

«Det blir veldig rart at det er enkelte varer forbrukerne ikke skal ha tilgang til. Øl er en lovlig vare. Tiden hvor man kunne stoppe tilgangen på øl er forbi. Vi lurer oss selv om vi tror en restriktiv alkoholpolitikk løser ungdoms rusproblem. Erfaringer viser at på ste-

der hvor tilgangen på øl har vært lav, har det vært desto lettere å få tak i tyngre stoffer».

Det stod så sent som for et halvt år siden i vår største avis.

**Eirin Faldet (A)** (fra salen): Det var ikke Faldet som sa det.

(Høylydt snakk i salen)

**Magnar Lund Bergo (SV):** Jeg kan godt vente til man er ferdig.

**Presidenten:** Presidenten ber om ro i salen.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Jeg var innom Arbeiderpartiet i mitt hovedinnlegg, og jeg kunne godt tenke meg å få en forklaring fra representanten Faldet på Arbeiderpartiets stemmegivning i forbindelse med denne saken. De sier at de støtter forslaget om å fjerne åpningstidsloven. Hvis det skal ha noen som helst funksjon, er det en forutsetning at det vernet som nå ligger i arbeidsmiljøloven, blir fjernet. Så har Arbeiderpartiet kommet med noen linjer som de vet det ikke finnes noe flertall for. Ole Brumm – ja takk, begge deler. Det er ikke mulig å gå inn for å fjerne åpningstidsloven og samtidig gå inn for å opprettholde arbeidsmiljøloven, slik som Arbeiderpartiet gjør i dag. Er det mulig å få en logisk forklaring på det?

**Eirin Faldet (A):** Jeg ble direkte oppfordret til å komme med en logisk forklaring. En så logisk forklaring at Lund Bergo vil akseptere den, tror jeg neppe jeg er i stand til å gi, men jeg kan si at vårt anliggende i den saken er arbeidstakerne og forbrukerne. Vi ber om at Stortinget vurderer hvordan vi skal håndtere dette slik at det blir trygghet for dem som jobber. Det er det viktigste. Det må kunne la seg kombinere med at forbrukerne får mulighet til å kjøpe brød. Jeg ser helt bort fra dette med øl, for det er ikke spørsmålet. Vårt anliggende i denne saken er arbeidstakernes rettigheter, og her har vi fremmet et forslag som vil bli oversendt Stortinget. Det er den forklaringen jeg kan gi så langt.

Så beklager jeg at det ble litt rop fra salen, men jeg er nemlig litt ergerlig, for nå har jeg fått kjeft så øra flagrer på grunn av denne loven. Bakgrunnen for det er selvfølgelig at vi i tillegg blir tillagt noe vi ikke har sagt. Det synes jeg er litt på kanten.

**Ola T. Lånke (KrF):** Representanten Knudsen hadde en visitt til meg i sitt siste innlegg og karakteriserte det slik at jeg hadde fått adrenalinets hans til å koke. Hvis jeg hadde gjort det, er det vel mye som tyder på at jeg har truffet et litt ømt punkt.

Jeg konstaterer at representanten Knudsen i sitt innlegg forsøker å bagatellisere sine egne forslag og sitt eget syn i denne saken. Det er ikke slik at dette handler om å kunne åpne for å kjøpe en ølboks og et såpestykke. Om trent slik uttrykte representanten det. Her snakkes det om full åpning og fri flyt. Det er det Fremskrittspartiet vil

hele uken igjennom, åpne for full handelsvirksomhet, alle supermarkeder og alle dager, hverdager som helligdager. Ikke minst er dette alvorlig med tanke på alkoholkonsumet i samfunnet. Jeg skal ikke sette i gang en ny alkoholdebatt, men jeg kan ikke la være å minne om at det tross alt er kanskje det største sosialmedisinske problemet vi står overfor. En ting er ølet. Nå har vi også fått rusbrusen som skal likestilles med øl. Vi ser allerede et enormt forbruk av disse varene innenfor den vanlige åpningstiden. Vi kan lett tenke oss hvordan det vil bli hvis også dette blir tilgjengelig fullt ut på helligdager og i høytidene.

**Presidenten:** Magnar Lund Bergo har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Jo da, jeg skjønnte hva som ble sagt. Om jeg er fornøyd, kan vi ta på kammerset.

Noen ganger er vi nødt til å velge. I denne saken er det helt klart at Arbeiderpartiet ofrer arbeidernes vern i arbeidsmiljøloven for å få fri flyt, for å tilfredsstille liberalistenes ønske om å fjerne åpningstidsloven. Det er ikke mulig her å få begge deler. At Arbeiderpartiet vil endre åpningstidsloven er én ting. At de da ikke har sørget for å sikre vernet for arbeidstakerne på forhånd, er for meg komplett uforståelig – et parti som kaller seg arbeidernes parti.

**Presidenten:** Ulf Erik Knudsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

**Ulf Erik Knudsen (FrP):** Ærede president! Jeg trodde saksordføreren gikk under unntaket i Stortingets reglement.

**Presidenten:** Det er riktig – Ulf Erik Knudsen får ordet til et innlegg på inntil 3 minutter.

**Ulf Erik Knudsen (FrP):** Takk!

Først til representanten Faldet. Jeg kom ved en inkurie i skade for å henge noe på Faldet som skulle vært hengt på representanten – og komiteens leder – Sjøli. Det beklager jeg sterkt og ber om unnskyldning for. Jeg må også si at Arbeiderpartiet gjør nok galt i denne saken, om jeg ikke skulle henge dem ut for noe de faktisk ikke gjør. Men det endrer ikke på det faktum at man har tverrvendt siden i sommer når det gjelder bl.a. dette med ølsalget. Så kritikken av Arbeiderpartiet står fast, men det er altså riktig at hun faktisk ikke har sagt det som jeg hengte henne ut for å si.

Når det gjelder Kristelig Folkeparti, skal ikke jeg forlenge debatten veldig mye. Men jeg vil oppfordre Lånke til å styre unna min religiøse overbevisning, så skal jeg styre unna hans religiøse overbevisning. Jeg tror ikke at noen noe sted kan komme og påstå at salg av deodoranter eller øl en søndag ettermiddag har noe med religiøs overbevisning å gjøre.

Når det gjelder rusbrus, har jeg vanskelig for å se hva dette gjør i denne debatten. Om et alkoholprodukt smaker det ene eller det andre, om det er rødt eller blått eller brunt, er helt uvedkommende når vi diskuterer åpningstider i varehandelen.

**Presidenten:** Eirin Faldet har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

**Eirin Faldet (A):** Bare for ordens skyld vil jeg fortelle representanten Lund Bergo at det faktisk ikke var Arbeiderpartiet som drog inn Ole Brumm i norsk politikk. Det var det Erik Solheim fra SV som gjorde.

**Ola T. Heggem (Sp):** Jeg må få lov til å påpeke det interessante i denne debatten. Som jeg påpekte i mitt hovedinnlegg, er det å legge merke til at Kristelig Folkeparti først og fremst ønsker å snakke om helligdagslovgivningen og mindre om åpningstidsloven i denne saken. De fikk også anledning til å gjøre det i forbindelse med replikkordskiftet. Kristelig Folkeparti trøster seg med at ordningen nok vil bli lite brukt. Til slutt tillater de seg å beklage at vi har fått rusbrus i butikkene, som de faktisk selv har vært med på å åpne for.

**Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A):** Sjølv om eg representerer samferdslekomiteen, skal eg ikkje snakka om kombinasjonen alkohol og køyring – det vil eg forresten frårå. Men eg skal seia noko om denne påstanden om å snu. Me skal få noko å gjera i denne salen, vyrde stortingsrepresentantar, dersom me skal irettesetja kvarandre for snuing i forhold til nokre agurkdagar i juli og august når nokre enkeltrepresentantar er ute og uttaler seg, kanskje tidleg i ein prosess. I Arbeidarpartiet har me hatt ein skikkeleg diskusjon om dette. Me har snudd noko. Me har opna noko meir, og me meiner det er mogleg og let seg sameina med skikkeleg behandling av dei tilsette. Det er faktisk mange av dei tilsette som har forståing for det. Det er faktisk ganske mange i dette landet som jobbar døgeret rundt. No vil det òg verta mogleg nokre plassar i butikk. Men det er altså slik at når me diskuterer oss fram til semje, er det det me står for, og me bind oss ikkje opp i om enkeltrepresentantar har uttalt seg for eller imot ei sak veldig tidleg i prosessen. Det trur eg faktisk me ikkje er aleine om.

**Presidenten:** Ola T. Lånke har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

**Ola T. Lånke (KrF):** Det som fikk meg til å be om ordet til en kort bemerkning, var representanten Ola T. Heggem fra Senterpartiet, som påpekte at Kristelig Folkeparti brukte mer tid i debatten på å snakke om helligdagsloven enn om åpningstidsloven. Det kan godt hende når det gjelder tilmålt tid, at vi har brukt mer av den til akkurat det. Det kommer av at vi er veldig opptatt av nettopp å skjerme søn- og helligdagene som spesielle dager til rekreasjon og til å ta seg inn igjen. Men det betyr ikke nødvendigvis at vi verken skjemmes av eller har



noen problemer med å gå inn for å oppheve åpningstidsloven. Vi har faktisk en litt pragmatisk tilnærming til det. Det skyldes ikke minst at jeg tror dette vil begrense seg selv. Vi kunne godt ha levd med den åpningstidsloven vi har hatt, i og for seg, men det er nå engang slik at man har kommet fram til en enighet i Sem-erklæringen om at vi skulle gjøre dette. Det har ikke budt på de store prinsipielle problemer. Det som har vært viktig for oss, er å skjerme søn- og helligdagene. Det er helt korrekt. Så tror jeg resten vil begrense seg selv.

Når det gjelder dette med rusbrus, vet også representanten Heggem godt at det ikke er Kristelig Folkeparti som innførte den. Det er helt andre grunner til at den har kommet.

**Ulf Erik Knudsen (FrP):** Det var innlegget til representanten Ausdal Starrfelt som fikk meg til å hoppe litt. Det ble sagt at man ikke skal legge noe særlig vekt på det som fremkommer av agurker i juni, og man kan ikke holde politikere ansvarlig for det.

For det første var det jo i denne sammenhengen ikke snakk om hvilke som helst politikere. Det var tidligere statsråder blant dem som var ute og var veldig bombastiske på hva Arbeiderpartiet mente – Karita Bekkemellem Orheim, Bjarne Håkon Hanssen og Sylvia Brustad tok alle sammen til orde for frislipp av både åpningstider og ølsalg.

Mitt spørsmål til representanten Ausdal Starrfelt må da være: Er det nå slik at fra Stortinget går fra hverandre i juni og til man kommer sammen igjen i oktober kan man ikke stole på noe av det Arbeiderpartiets folk sier i avisene? Er det bare snakk om at i sommervarmen og agurktiden uttaler de seg i hytt og pine, uten at det er noe som helst ansvar eller realitet bak det som foreligger?

**Ola T. Heggem (Sp):** Hvis jeg kom i skade for å si at det var Kristelig Folkeparti som innførte rusbrusen, er det, som representanten Lånke påpeker, feil. Men det er vel riktig at Kristelig Folkeparti var med og bidrog til at den kom inn i norske butikker.

Jeg har for øvrig stor forståelse for at både enkeltpersoner og partier forandrer mening en gang i blant. Det kan til og med være sunt. Men jeg ber om forståelse for at det enkelte ganger kan være litt interessant å påpeke det.

**Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A):** Eg prøvde berre å peika på at det faktisk er sånn, iallfall i vårt parti, at når ei sak vert lagd fram i løpet av ein periode der me ikkje er samla, trekkjer me ikkje endelege konklusjonar før me vert samla. Det er klart at det betyr mykje kva sentrale personar seier, men me har altså ein prosess der alle røyster tel likt. Og i denne samanhengen kom me fram til at det er fornuftig å halda oppe avgrensing i omsetninga av alkohol, av alkoholpolitiske årsaker.

Så kan det vera nyansar i synet på dette, men i all hovudsak vert konklusjonane det òg einskildpersonar seier. Og eg trur nok ikkje Framstegspartiet er det partiet der det er færrest utsegner som er vanskelege å møta i døra på eit seinare tidspunkt.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 377)

## S a k n r . 2

*Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) og lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer (familievernkontorloven) mv. (Innst. O. nr. 64 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 9 (2002-2003))*

**Presidenten:** Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Eirin Faldet (A)** (ordfører for saken): Barneloven skal ha ett overordnet prinsipp – hensynet til barnets beste. De endringer i loven som Odelstinget i dag skal vedta, må også ha dette som utgangspunkt.

For de aller fleste barn er familien, mor og far, de beste og aller viktigste personene å vokse opp sammen med. Det er i familien barn burde ha støtte og trygghet. Det er i familien barn burde ha sine gode nettverk. Problemene oppstår imidlertid når disse nettverkene svikter. Da er det ikke støtte og trygghet barna opplever. Da er det utrygghet og usikkerhet. Da er det at noen må være der for ungene. Vi må passe oss slik at vi ikke tar så mye hensyn til foreldrene, til familien og til det biologiske prinsippet at det overskygger det som er hensikten med barnevernet – nemlig barnets beste. Det er viktig å understreke at vi må snakke om *barnets rett* og ikke om *retten til barnet*.

Etter at staten har overtatt ansvaret for spesialisthelsetjenesten, er det en naturlig følge at man nå foreslår at det fylkeskommunale barne- og familievernet også overføres til statlig nivå. Hensikten med hele omorganiseringen er utelukkende å gi barn og unge et likeverdig tilbud, uavhengig av hvor i landet man kommer fra. I Arbeiderpartiet ønsker vi ikke å angripe eller kritisere fylkeskommunene, som fram til i dag har hatt ansvar for viktige deler av barnevernet. Det er viktig å sikre at barnevernet på alle nivåer har tilgang til både kompetanse og personell som kan iverksette de riktige tiltakene overfor det enkelte barn.

For Arbeiderpartiet er det viktig at den nye organiseringen ivaretar et tett og godt samarbeid mellom forvalt-

ningsnivåene – mellom første- og annenlinjetjenesten. Arbeiderpartiet er opptatt av at regioninndelingen ikke kan være lik de fem helseregionene slik de i dag er organisert. Det er nødvendig med en viss grad av fleksibilitet både når det gjelder selve regioninndelingen og muligheten for å etablere kontaktpunkter lokalt i regionene. Eksempelvis vil en region for hele Nord-Norge bli for stor til å ivareta og imøtekomme barnets beste. Vi mener derfor Regjeringen må vurdere dette på nytt. Det er fint at en samlet komitee uttaler dette.

Proposisjonen og stortingsmeldingen tar begge i altfor liten grad opp hvordan organiseringen er tenkt fra Regjeringens side, hvordan man skal unngå sentralisering som går ut over tilbudet til barna, og sammenhengen mellom administrative og faglige enheter. Det er beklagelig at komiteen først etter å ha jobbet med stortingsmeldingen og proposisjonen i lang tid, får en forklaring fra statsråden om hvordan statsråden egentlig har tenkt seg den nye organiseringen.

Fra Arbeiderpartiets side vil vi imidlertid si at dersom det Regjeringen og statsråden egentlig mener, verken står i proposisjonen eller i stortingsmeldingen, men er det som er framkommet som en tilleggsforklaring for komiteen, er vi slett ikke misfornøyd. Det er ikke så verst.

Arbeiderpartiet mener det er viktig at det innen de enkelte administrative regioner er en rekke institusjoner og faglige enheter som utgjør et bredt tiltaksapparat, og som sikrer et godt og nært samarbeid mellom de tiltak som iverksettes av kommunene, og de tiltak staten har ansvaret for.

De faglige kompetansemiljøene som i dag ligger i fylkeskommunene, må fortsatt ligge der og ytterligere desentraliseres, selv om disse nå skal administreres av de statlige regionkontorene.

Arbeiderpartiet er i likhet med statsråden opptatt av at barnevernet skal sikres politisk forankring, for at omsorg for barn skal få like stor oppmerksomhet fra politikerne som andre saker. Disse sakene burde få enda større oppmerksomhet! Vi snakker tross alt om noen av de svakeste og noen av dem som trenger mest hjelp i vårt samfunn, og de er faktisk morgendagens voksne.

Derfor ønsker Arbeiderpartiet at de regionale kontorene skal sikres politisk forankring og bestå av et råd av representanter oppnevnt fra hvert fylke samt tverrfaglige representanter – dette for at de regionale kontorene skal få en sterkere politisk forankring.

Barns oppvekstvilkår angår oss alle. Jeg vil derfor påpeke behovet for et tettere samarbeid mellom politiet, barnevernet og andre offentlige etater. Det er gledelig å registrere at en samlet komitee er enig om dette. Taushetsplikten må ikke være til hinder for et åpent samarbeid når dette er til barnets beste. Derfor er det så viktig at Regjeringen anmoder kommunene om å opprette samarbeidsorgan mellom ulike offentlige etater, der det er barnets beste som skal stå i høysetet. Taushetsplikten kan ikke være til hinder for nettopp dette. Det kan ikke være slik at ulike offentlige etater som alle hver for seg skal være til barnets hjelp, sitter på hver sin tue uten å ha tilstrekkelig godt og nært samarbeid, og uten å kjenne hverandres

arbeidsområder. Altfor ofte ser vi at taushetsplikt fører til nettopp dette. Sånn skal det ikke være. Det er ikke til beste for barna.

Det viktigste for barnevernet må være barnets rettigheter, ikke foreldrenes når disse ikke samsvarer med hverandre. Barn bør ikke oppleve å bli værende i hjem hvor de åpenbart ikke burde være. Med den begrunnelse ber Arbeiderpartiet Regjeringen om å forelegge Stortinget en gjennomgang av bruken av tvang i barnevernet. De lovendringer som er nødvendige for å forhindre at barn blir værende i hjem hvor de lider overløst, må legges fram for Stortinget. Jeg er glad for at alle er enige om det.

Barns rettssikkerhet er avgjørende. Denne må sikres på en best mulig måte. Derfor er vi opptatt av å styrke tilsynsfunksjonen for barnevernet. Etter Arbeiderpartiets mening er det mest naturlig at det er fylkesmannen som har denne oppgaven, og Arbeiderpartiet mener det er viktig at fylkesmannen får instruksjonsmyndighet. Det er da også et forslag som er oversendt Regjeringen til nærmere vurdering, og det håper jeg vi får et godt svar på, for det er ofte sånn at når kommunenes økonomi hindrer at barn får det tilbudet de burde ha, er dette heller ikke til barnets beste.

Arbeiderpartiet mener også at man bør innføre en statlig godkjenningsordning for barnevernsinstitusjoner, både offentlige og private. Denne godkjenningen må organiseres sammen med fylkesmannens tilsynsfunksjon på en slik måte at habiliteten blir ivarettatt.

For Arbeiderpartiet er det viktig at budsjetter og lokale prioriteringer ikke skal ha avgjørende betydning for vurderingen av og eventuelt hvilke tiltak som barnevernet iverksetter. Det er derfor nødvendig at staten betaler kommunenes utgifter til sakkyndige og advokater i de sakene som reises for fylkesnemndene.

Den statlige overtakelsen av det fylkeskommunale barnevernet skal være med og sikre alle et likeverdig tilbud om barnevernstjenester til beste for barna. Det har vært det aller viktigste for Arbeiderpartiet i arbeidet med denne saken. Vi mener at de forslag vi her går inn for, vil føre til det. Det er imidlertid ikke nok med omorganiseringer alene. Det er staten som har det overordnede ansvaret for barnevernet, mens det er kommunene som er den aller viktigste aktøren. Hvorvidt vi lykkes innen barnevernet, er først og fremst et ressurs spørsmål – et spørsmål om vår vilje og evne til å prioritere både personell og økonomi innen dette viktige feltet. Det er til sjuende og sist et spørsmål om vi vil sette kommunene i økonomisk stand til å utføre den jobben vi faktisk ber dem om å utføre.

Jeg tar opp de forslag som Arbeiderpartiet er forslagsstiller eller medforslagsstiller til.

Så vil jeg trekke forslag nr. 3, da dette forslaget ble grundig debattert i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 40 og oversendt Regjeringen.

**H e i d i G r a n d e R ø y s** hadde her teke over presidentplassen.

**Presidenten:** Eirin Faldet har teke opp dei forslaga ho sjølv refererte til.

Presidenten har merka seg det trekte forslaget.

**Sonja Irene Sjøli (H)** (komiteens leder): Det er en viktig reform vi skal vedta i dag. Det er et nytt barnevern som nå er i støpeskjeen. Jeg er svært tilfreds med den brede enigheten og tilslutningen til Regjeringens forslag om at staten skal overta ansvaret for de fylkeskommunale oppgavene innen barnevernet og familievernet fra neste år.

En slik organisering vil bidra til å bedre forholdene på flere områder:

- Det vil bli en langt bedre faglig bistand til kommunene slik at ingen barn blir sviktet av det offentlige, og færrest mulig barn får behov for langvarig institusjonsplass.
- Det vil bli en bedre koordinering av tjenestene og en bedre kvalitetssikring av tiltakene.
- Det vil bli et bedre og mer differensiert tilbud om institusjonsplass og spesialisttjenester til de barna som trenger det.
- Det vil gjøre det lettere å sikre et helhetlig og kvalitativt godt tilbud til alle som trenger en slik hjelp, uansett hvor de bor i landet.
- Det vil bli en bedre økonomisk kontroll.

På veien mot et bedre barnevern er det viktig å ta vare på det som er bra, og det som fungerer godt i dag, og samtidig ta i bruk nye metoder for å utvikle barnevernet til å bli enda bedre. For til tross for dyktige fagfolk og en positiv utvikling i barnevernet de siste årene har en helhetlig gjennomgang dessverre vist at barnevernet ikke er den sentrale støttespilleren for utsatte barn og unge og deres familier som det skal være. Det kan ha sammenheng bl.a. med at utfordringene i barnevernet er større enn noen gang, og at problemene er mer sammensatte. I tillegg er det uhensiktsmessige strukturer som hindrer gode løsninger og et godt tverrfaglig samarbeid med andre hjelpetjenester.

Høyres og Regjeringens mål for barnevernet i årene framover er for det første å øke innsatsen og bedre kvaliteten på tidlig forebyggende hjelp til barn og familier. Hjelpetiltakene blir ofte satt inn for sent til å kunne hjelpe tilstrekkelig. Det er viktig å se hele familiens situasjon. Derfor er det gledelig at fagfolk mer og mer ser betydningen av å stimulere familiens helhetlige situasjon og bygge opp under familiens egne ressurser, og av at det settes inn hjelpetiltak til familier med særlig behov. Det er likevel behov for en ytterligere holdningsendring og for å ta i bruk nye metoder både i barnevernet og hos de hjelpetjenester som barnevernet naturlig samarbeider med. Målet må være at familier skal fungere bedre, og at det blir mindre omsorgssvikt. Barnevernet må også bli mer synlig i arbeidet for utsatte barn og unge i kommunene.

For det andre må barnevernet bli den sentrale aktør i arbeidet for utsatte barn og unge. I dag er det ingen etat som har hovedansvaret for å koordinere samarbeidet og samhandlingen mellom tjenestene slik at de riktige tiltakene blir satt inn når det er nødvendig. Jeg er derfor glad for at det er flertall for at barnevernet skal ha denne oppgaven.

For det tredje er det viktig å styrke barnevernets legitimitet. Barnevernet vil, som både statsråden og represen-

tanten Rafiq var inne på i debatten i Stortinget tidligere i dag, aldri bli noen populær tjeneste. Men barnevernet må bli respektert for de oppgaver tjenesten er satt til å ivareta, slik at barnevernet dermed kan oppnå en større legitimitet blant brukerne, blant samarbeidspartnere og i samfunnet og befolkningen for øvrig. For å oppnå dette er det viktig at barnevernet er tydelige og synlige på sine verdier, sine mål og sin rolle, og ikke minst at de er åpne på hvilke prinsipper som legges til grunn for avgjørelser og tiltak. De ansatte i barnevernet må ha trygghet i forhold til sin rolle som hjelper og kontrollør. Et barnevern som har nødvendig kompetanse i forebyggende familiearbeid, vil også beholde sin legitimitet når det blir nødvendig med tvangsinngrep.

For det fjerde er det behov for en større politisk bevissthet, som flere har vært inne på, og et større engasjement rundt barnevernet. Barn og unges oppvekstvilkår bør engasjere alle, både politikere og folk flest.

Den nye organiseringen av barnevernet forutsetter at det etableres lokale og faglige ressursenheter som skal bistå kommunene i vanskelige barnevernssaker, f.eks. i forbindelse med plassering av barn utenfor hjemmet. Den statlige virksomheten på barnevernsområdet vil bli politisk styrt fra storting og regjering. De foreslåtte regionene vil være ordinære forvaltningsorganer som er underlagt statlig instruksjonsmyndighet. Høyre mener det ikke er naturlig å oppnevne et folkevalgt råd i tilknytning til et statlig forvaltningsorgan som er underlagt departementets instruksjonsmyndighet. Fylkeskommunen vil ikke lenger ha noen oppgaver på dette området. Det er kommunene som vil være bestiller av de tiltak og tjenester som finnes i regionen. Og det er kommunene som gjennom sine administrative og politiske systemer vil være den viktigste påvirkningsaktøren i forhold til utvikling av tiltak og tjenester, og som derfor vil være de viktige samarbeidspartnere for de statlige regionene både på administrativt og på politisk nivå. Regionene vil ha en bredt sammensatt fagkompetanse og ivareta behovet for tverrfaglighet. I tillegg vil regionene ha et utstrakt samarbeid med andre tjenester og ulike faggrupper, som f.eks. helseforetakene når det gjelder barne- og ungdomspsykiatrien og rusmiddelomsorgen. Det er derfor etter mitt syn ikke hensiktsmessig å opprette eventuelt nye politiske organer knyttet til de regionale kontorene, da disse jo, som jeg var inne på, er ordinære forvaltningsorganer.

Den faglige kompetansen som i dag ligger i fylkeskommunen, vil fortsatt ligge der, men skal administreres av regionkontorene. Etter vår oppfatning bør disse fagmiljøene desentraliseres ytterligere slik at avstanden mellom kommunene og annenlinjetjenesten blitt mindre enn i dag.

Når det gjelder Oslo kommune, har de allerede ansvar for både første- og annenlinjetjenesten i barne- og ungdomsvernet. Målsettingen om en integrering av barnevernstjenestene er allerede oppnådd. Og jeg er glad for at Regjeringen har fått flertall for at Oslo kommune fortsatt skal ha ansvaret.

Regjeringen får også bred støtte til å åpne for forsøk der enkelte store kommuner eller små kommuner gjen-

nom interkommunalt samarbeid kan ta seg av oppgavene. Det vil også bli etablert en egen godkjenningsordning for private barnevernsinstitusjoner. Det har Regjeringen foreslått i proposisjonen, det er ikke, som representanten Faldet fra Arbeiderpartiet la det fram som, noe primært forslag fra Arbeiderpartiet. Manglende godkjenning skal innebære at institusjonene ikke skal kunne benyttes for barn som skal plasseres utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernsloven.

Vi står foran en svært spennende og utfordrende tid i barnevernet. Når staten overtar det fylkeskommunale barnevernet og familievernet, kan vi utvikle og sikre kvaliteten over hele landet. Det kommunale barnevernet skal fortsatt være den viktigste aktøren og tilføres nye oppgaver og ny kompetanse. Barnevernet er nå i støpeskjeen, og et nytt barnevern ser vi virkelig fram til.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Ot.prp. nr. 9 handler om statlig overtakelse av fylkesbarnevernet samt statlig overtakelse av familievernkontorene. Med andre ord videreføres den stykkevisse utviklingen av fylkeskommunen, som vi har sett tidligere også. Fremskrittspartiet er ikke lei seg av den grunn – bare sånn at det er sagt. Men det er ikke det viktigste i dag. Det viktigste er at vi gjennom å overføre fylkesbarnevernet og familievernet til staten også vil få et likt tilbud til alle, og ikke slik som nå, hvor det er avhengig av i hvilket fylke en bor, hvorvidt hjelpen en får, kommer om én uke eller om et halvt år. De ulike fylkeskommunene har sine ulike prioriteringer, og det er for så vidt greit nok, men ikke når det gjelder barn og ungdom. De må sikres retten til forutsigbar og lik behandling, uavhengig av om de bor i Alta eller i Lillesand.

For å ta familievernet først. Jeg vil tro at med en statlig overtakelse av dette vil familier som har problemer, slippe å vente i et halvt år for å få rådgivning og hjelp. Når man er i en familiesituasjon hvor det kan synes vanskelig å se veien ut, trenger man rådgivning og veiledning når behovet er der. Ofte kan lang ventetid forsterke problemene og ende med brudd. Ja, man kan til og med bli så frustrert at man tyr til vold. Dette er ikke ønskelig. Derfor håper Fremskrittspartiet at det nå blir et skikkelig tilbud til alle dem som har behov for familierådgivning. Vi ønsker jo å tufte vårt samfunn på familiene, og at familiene holder sammen. At man i dagens samfunn tyr til ekstern hjelp, er bra, det. At staten nå skal overta driften av familievernkontorene, tolker Fremskrittspartiet dit hen at man skal ta familievernet om mulig enda mer på alvor enn det man har gjort tidligere. Og det er bra. Kanskje kan vi gjennom dette grepet faktisk greie å snu de negative trendene når det gjelder ekteskapsstatistikken i dette landet.

Så til statlig overtakelse av fylkesbarnevernet. Dette kunne jeg snakke lenge og mye om, men det begynner å bli sent på kvelden så jeg skal forsøke å begrense meg noe. Men det er en kjensgjerning at hva slags tilbud en får av fylkesbarnevernet i dag, avhenger av i hvilket fylke en bor. Noen fylker er svært mot å bruke private barnevernsinstitusjoner, mens andre fylker bruker det tilbudet

de finner best, uavhengig av om det er privat eller offentlig. Når vi i tillegg vet at ca. 80 pst. av barnevernsinstitusjonene er private, sier dette noe om hvilke tilbud man får, og hvilke tilbud man ikke får.

Barnevernsbarna trenger trygge og gode rammer rundt seg, spesielt gjelder vel dette ungdom som enten har havnet på kjøret eller som har så store atferdsvansker at de ikke er egnet til å bo i fosterhjem. Nettopp da er det greit å ha et statlig organ som kjenner til kompetansen på de ulike institusjonene og deretter kan velge den riktige institusjonen for den enkelte ungdom, og ikke slik som i dag, hvor fylket velger den institusjonen hvor det er ledig plass, enten den er best egnet eller ikke.

Dette er bra. Svært bra, men ikke godt nok, ikke for Fremskrittspartiet. Vi ønsker at for å kvalitetssikre også det arbeidet det statlige organet gjør, at det opprettes et barnevernstilsyn. Og nå skal jeg utdype lite grunn hvordan Fremskrittspartiet tenker at dette barnevernstilsynet skal fungere. Det skal være et helt uavhengig kontrolltilsyn som skal kontrollere barnevernets arbeidsutførelse, fremme forslag om gode og sikre arbeidsmetoder, og som i tillegg også bør kontrollere alle barnevernsinstitusjonene. Barnevernet har fått betydelig makt, noe som heldigvis ser ut til å avta noe, men det må likevel sikres at det ikke finnes maktmisbruk overfor barn, ungdom og foreldre.

Noen vil sikkert hevde at nå legger Fremskrittspartiet opp til et ytterligere byråkrati. Men så er ikke tilfellet. Det er altså ikke meningen at fylkesmannen skal ha denne oppgaven, hvis et uavhengig kontrolltilsyn blir opprettet. Fylkesmannen har flere hatter på seg i barnevernsforvaltningen, og derfor bør tilsynet være uavhengig av denne. Et slikt barnevernstilsyn vil også opparbeide svært god kompetanse og vil ganske snart kunne danne seg et bilde av skjevhetene i norsk barnevern. For Fremskrittspartiet er det viktigste at der det offentlige har muligheter til å gripe inn i den private sfære, skal det også være muligheter for den private part å føle at rettsikkerheten på alle måter er ivarettatt.

Så til den lokale forankringen. Fremskrittspartiet ønsker seg ikke tilbake til den gangen man hadde barnevernsnemnder i alle kommuner. Men vi ønsker oss en eller annen form for politisk utvalg som har innstillingsrett i alle saker som bringes inn for fylkesnemndene.

Som nevnt tidligere i dag, ser ikke Fremskrittspartiet noen grunn til å beholde fylkesnemndene, da vi er av den oppfatning at de ordinære domstolene skal kunne ta seg av disse sakene. Men så lenge det ikke er flertall for å avvikle disse særeighetene, må vi i alle fall sørge for at sakene som legges fram for fylkesnemndene, må være belyst fra begge sider også i det sakstilfanget som nemndmedlemmene får seg forelagt før saken tar til i nemnd. Ved å gi et politisk utvalg innstillingsrett er det politikerne som får det øverste lokale ansvaret for barnevernsakene, og ikke barnevernet, slik tilfellet er i dag. Dessuten gir man politikerne mulighet til en helhetlig vurdering både av den økonomiske og den faglige delen av barnevernet. Fremskrittspartiet støtter Arbeiderpartiet,

og har det samme synet som Arbeiderpartiet har skissert når det gjelder disse regionsrådene.

Det går den riktige veien når vi nå i kveld vedtar at fylkesbarnevernet og familievernet skal overføres til staten. Og med en del av de forslagene som fremmes og får flertall i dag, tror vi i Fremskrittspartiet at vi er på riktig vei. Men for oss er det langt å gå før vi er i mål: Å få et barnevern som handler når det skal, men som samtidig har den ydmykhet man bør ha, når man griper inn i andre menneskers liv.

Til slutt skal jeg bare informere om at vi fremmet et forslag i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 40 for 2001-2002 tidligere i dag, som er identisk med forslag nr. 5 fra Fremskrittspartiet som er inntatt i innstillingen i denne saken. Vi trekker det forslaget, for det falt i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 40, og det er ved en inkurie også fremmet her. Vi trekker altså det forslaget.

**Presidenten:** Kanskje representanten skal ta opp forslaget fra Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti?

**Karin S. Woldseth (FrP):** Jeg tar da opp forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

**Presidenten:** Karin S. Woldseth har då teke opp det forslaget ho refererte til.

**May Hansen (SV):** Vi behandler i dag lov om endring i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barnevernstjenester og lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer.

Barnevernsloven er loven som ivaretar barn som er spesielt utsatt. Den regulerer den største inngripen man gjør overfor barn og foreldre, spesielt når man bruker tvangsparagrafene, som i de alvorligste tilfellene kan bety at det offentlige overtar omsorgsansvaret for det enkelte barn. Når det offentlige overtar omsorgen for barn og bruker tvang for å iverksette hjelpetiltak, er det helt nødvendig at det er kontroll og kvalitet på de tiltakene man iverksetter.

Behandlingen av denne loven i komiteen har ført til mange gode forslag som det er flertall for, og som vil bedre utsatte barns rettssikkerhet i Norge. Jeg er meget fornøyd med mange av de forslagene som det i dag blir flertall for. Mange av de endringene som har flertall i komiteen, mener jeg er noe av det viktigste vår komitee behandler i denne stortingsperioden. Og det vil ha stor betydning for de barna som omfattes av denne loven.

Når det er sagt, er jeg selvfølgelig ikke bare fornøyd. Det hadde jeg vært dersom vi hadde fått flertall for alle SVs forslag. Våre forslag går alle ut på å gi barn og unge mer rettssikkerhet, mer målrettet hjelp og et bedre barnevern. Den største utfordringen vi har i dag, er å gi barn og unge rett hjelp til rett tid. Ressursene i barnevernet rundt om i kommuner og fylkeskommuner i Norge er knappe, og det meldes inn fra hele landet om stor «turnover» og store overskridelser på barnevernsbudsjettene. Det er alvorlig at det er økonomi og ikke behov som styrer tiltakene, da dette gjelder de mest sårbare barna i vårt sam-

funn. Ved ikke å gi disse barna et tilbud vil det ofte gå dårlig, og samfunnskostnadene på sikt er enorme.

En annen side av saka er at barn har rettigheter. De skal ha rett til behandling og tjenester når de trenger det, og vi fremmet flere forslag i forbindelse med St.meld. nr. 40 som ivaretar dette. Det fins utallige eksempler på at man utsetter behandlingen av unge rusmiddelmissbrukere til de er 18 år og er over på sosialbudsjettet, slik at de ikke rammer trange barnevernsbudsjetter. Dette er ikke akseptabelt. Skal man lykkes med behandlingen av rusmiddelmissbrukere, er det nødvendig at man får hjelp så raskt som mulig. Derfor er vi glad for at det er flertall for å sikre at barn som er på tiltak under barnevernet, skal få lovhemlet rett til psykiatri- og rusbehandling. Kritikken som har kommet fram tidligere i dag, faller på sin egen urimelighet når man sier at disse barna blir fordelsbehandlet. Det er barnevernsloven vi nå behandler, og derfor må disse barna ivaretas i dette lovverket.

Den største lovendringen som skal vedtas i dag, er at det fylkeskommunale barnevernet skal overføres til staten. SV mener, prinsipielt sett, at andrelinjetjenesten i barnevernet skulle vært et fylkeskommunalt ansvar. Det er svært uheldig at den statlige overtakelsen av fylkeskommunenes ansvar på helse- og sosialområdet ikke er blitt behandlet helhetlig og samlet. Og det er kritikkverdigg at én sektor av gangen legges fram til drøfting. SV mener at det er viktig at familievern, barnevern og rusomsorg er organisert på samme nivå, og slutter seg derfor til den statlige overtakelsen av barnevernet og familievernet. Men vi vil påpeke at vi er helt mot Regjeringas metode, som er å sniknedlegge fylkeskommunen ved å fjerne oppgaver bit for bit fra dette nivået.

SV er kritisk til den sentraliseringseffekten den statlige overtakelsen av barnevernet kan få dersom barne- og familievernet organiseres i fem regioner. Vi mener at én region i Nord-Norge er for lite, og ønsker et regionkontor i Alta og et i Bodø. Det er viktig å sikre at både den geografiske og den forvaltningsmessige avstanden mellom nivåene ikke blir for stor. For å utvikle gode tjenester for brukerne er det viktig at de ulike tiltakene kan tilpasses regionale forskjeller. Det må derfor være fleksible løsninger innen forvaltningsregionene som ivaretar disse hensynene.

Oslo er i en særstilling fordi det både er fylkeskommune og kommune. Vi støtter forslaget om at Oslos organisering videreføres slik det er i dag, men ønsker at dette skal evalueres etter to år. Dette er vi glad for at vi har fått flertall for. Det er ikke naturlig at Oslo skal ha et regionkontor, når Oslo ikke skal organiseres i staten. Når man skal flytte tilsyn ut av Oslo, er det merkelig at man fremmer et forslag om et regionkontor i Oslo, når Oslo altså ikke skal organiseres som resten av landet.

Østfold er det fylket som hadde flest barn på barnevernstiltak i 2000. Samtidig iverksettes det færre tiltak – kun 43 pst. – etter meldinger. Til sammenlikning iverksettes det tiltak for 63 pst. av barna i Møre og Romsdal. Dette tror jeg er styrt av økonomi, og jeg forventer at ved denne omorganiseringen vi nå gjør, vil barn få et mer likt tilbud over hele landet, og at det er faglige og ikke øko-

nomiske vurderinger som i framtida skal styre tiltakene i barnevernet.

Komiteens flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og SV, er enige om at barnevernet skal forankres politisk, både på kommunenivå og på regionnivå. Vi har fått mange innspill på høringer, hvor man melder bekymring for lite politisk engasjement i barnevernet. Det er helt nødvendig for budsjett og for helhetlig tenkning rundt det forebyggende barnevernet at vi nå får en politisk forankring. Det regionale skal ha politisk forankring, bestående av et råd som skal ha representanter oppnevnt politisk fra hvert fylke samt tverrfaglige representanter.

Forslaget om å anmode kommunene om å opprette et samarbeidsorgan for lokale tjenester bestående av representanter fra f.eks. barnevern, skole, barnehager, politi, helsevesen, frivillige organisasjoner og politikere er jeg glad det blir flertall for. Og forslaget om en lovendring slik at taushetsplikten ikke skal være til hinder for et samarbeid med andre etater, er helt nødvendig for å få til et tverrfaglig samarbeid rundt barn og unge og deres oppvekstvilkår.

Det er eksempler på at utallige offentlige personer jobber med den samme familien og det samme barnet uten at man vet om hverandre. Dette er ikke hensiktsmessig, og man bruker unødig mye ressurser. Det er slitsomt for det barnet det gjelder, og det er slitsomt for den familien det angår. Vi må nå få til et bedre tverrfaglig samarbeid slik at den hjelpen vi yter, blir mer målrettet. Det er nødvendig for å demme opp for den negative utviklingen vi har med økt rusmiddel- og voldsbruk.

Det jeg er mest glad for i denne lovendringen, er at man fremmer forslag om en særskilt godkjenningsordning for alle kommunale og private barnevernsinstitusjoner. Dette forslaget har SV fremmet flere ganger. Vi har lenge vært bekymret for at det ikke har vært en slik godkjenningsordning. Hvem som helst har kunnet åpne en institusjon, og det er svært lukrativt i Norge i dag å drive slike institusjoner. En plassering av et barn koster det offentlige mye penger, og når man overtar omsorgen for et barn, må vi vite at den institusjonen eller det fosterhjemmet som barnet plasseres i, er faglig forsvarlig. Vi har flere eksempler fra media i det siste, hvor det har kommet fram store mangler rundt omkring på våre institusjoner. Det er trist, og det er vårt ansvar.

Det er også et problem at fylkesmannsembetene innrapporterer at de har for lite ressurser til å ivareta tilsynsbiten i barnevernet. De greier verken tilsyn i institusjoner eller det kommunale barnevernet. SV fremmet i sitt budsjettforslag en styrking av dette viktige feltet. Det er alvorlig når det meldes at enkelte fylkesmenn kun greier å ivareta 50 pst. av de lovpålagte tilsynsbesøkene i barnevernet. Dette er det departementets ansvar å få på plass. Dette har jeg tatt opp med statsråd Victor Norman, som hevder at fylkesmennene har nok ressurser. Men det er fortsatt departementets ansvar å få dette på plass, da dette gjelder barns rettssikkerhet. Jeg forventer at statsråden i Barne- og familiedepartementet tar opp dette på tvers av departementene.

Jeg tar opp våre forslag – dem vi fremmer alene, og dem vi fremmer sammen med andre – og håper selvfølgelig at noen har tenkt seg om, slik at vi får flertall for alle sammen.

**Presidenten:** May Hansen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

**Ola T. Lånke (KrF):** I dag vedtar vi en viktig reform i barne- og familievernet. De oppgaver som tidligere lå under fylkeskommunen, overtas av staten. Med dette tror vi et viktig grunnlag er lagt for et bedre og mer likeverdig tilbud på disse områdene over hele landet. Vi er derfor tilfreds med at Regjeringen har fått gjennomslag for sine lovforslag, som bygger på klare visjoner. Dette gjelder ikke minst for det nye barnevernet, som nå er i støpeskjeen.

Det skal heller ikke legges skjul på at det så å si utelukkende er barnevernet som har vært gjenstand for diskusjon gjennom komiteens arbeid, noe også innstillingen gjenspeiler. Når det gjelder familievernet, vil jeg minne om at Kristelig Folkeparti stemte imot den gang ansvaret for dette ble overført til fylkeskommunene, og vi er derfor glad for at det nå er full oppslutning om å føre det tilbake til staten. Målet blir nå fremfor alt å få ned køene ved disse kontorene og styrke kompetansen i tjenesten.

Familievern og barnevern henger på mange måter sammen, og det er derfor også naturlig at disse områdene ses i sammenheng, og at staten overtar fylkeskommunens oppgaver på begge områder samtidig.

Regjeringen foreslår en forvaltningsmodell innen barnevernet med fem statlige, regionale enheter. Kristelig Folkeparti vil peke på flere forhold som vi mener vil kunne bli bedre når staten skal overta andrelinjeansvaret i barnevernet. For det første tror vi at det nå vil bli lagt til rette for bedre faglig bistand til kommunene, slik at ingen barn skal risikere å bli sviktet av det offentlige, og at færrest mulig barn får behov for langvarig institusjonsplass. For det andre tror vi på en bedre koordinering av tjenestene, for det tredje på bedre kvalitetssikring av tjenestene, for det fjerde på bedre og mer differensiert tilbud om institusjonsplass og spesialtjenester til de barna som trenger det, og for det femte tror vi på bedre økonomisk kontroll.

Det er viktig å understreke at det statlige nivået skal spille på lag med det kommunale barnevernet for å hjelpe utsatte barn og deres familier. Behandling og ulike forsterkningstiltak skal settes inn sammen med kommunale ressurser og ikke i etterkant av hjelpetiltakene. Målsettingen er å sikre en mer helhetlig opptreden, hevet over etats- og profesjonsgrenser, til barnets beste.

Et viktig satsingsområde blir derfor å finne fram til gode og treffsikre nærtiltak rundt barnefamilier, i håp om at man skal klare å sette familien i stand til å fungere på et tidligst mulig tidspunkt. Et hovedmål for Kristelig Folkeparti i satsingen på barnevern i årene framover er å sette familiene i stand til å fungere godt. Barn har det best hos sine egne foreldre, og vi må gjøre mer for å sette foreldrene i stand til å ta vare på barna. Likevel må vi noen

ganger som en siste utvei gå inn med omsorgsovertakelse. Men også det må gjøres av hensyn til barnet. Barnets beste skal være i fokus hele tiden.

Når Regjeringen er kommet til at det i hver region bør være et sentralt kontor som skal ha ansvaret for de administrative oppgavene og for samordning av tiltakene i regionen, så tror vi det er fornuftig. I hver region vil det også være en rekke institusjoner som til sammen skal utgjøre et bredt og differensiert tiltaksapparat. Vi tror det vil være en fordel at institusjonene ligger spredt geografisk i alle regionene, og at det administrative regionkontoret, som har det overordnede ansvaret for dette tiltaksapparatet, til enhver tid har fullstendig oversikt over ledige plasser i institusjon og fosterhjem. Så kan den faglige virksomheten i første rekke utøves lokalt i regionene, ved at det i regionene blir etablert faglige ressursenheter som vil ha som oppgave å bistå kommunene i de vanskelige sakene, herunder i forbindelse med plassering av barn utenfor hjemmet.

Til slutt en bemerkning til komiteens flertall bestående av samtlige opposisjonspartier, som ønsker å etablere en representasjon av politikere på alle nivåer knyttet til barnevernet. Det samme flertallet har også lagt inn en svært kort merknad der det tas til orde for at regionkontorene skal ha politisk forankring ved et råd bestående av politiske representanter oppnevnt fra hvert fylke, samt tverrfaglige representanter. Sjelden har jeg sett en så lite uttømmende beskrivelse av et så tilsynelatende viktig anliggende i en innstilling. Man vil altså innføre representasjon av politikere på alle nivåer i det som skal være et forvaltningsorgan, og utvide den organiseringsmodellen som er foreslått, uten å fortelle hva slags organer man tenker seg, hvilke mandater disse er tenkt å ha, eller hvor de skal velges eller utpekes. Dette er meddelt Regjeringen i to knappe merknader, uten noen nærmere beskrivelse.

Det er grunn til å undres over at oppgående politikere, som ellers ikke pleier å ha vanskelig for å gi utførlige beskrivelser, i dette tilfellet er så kortfattede. Det var vel etter alt å dømme det eneste de kunne enes om. Men vi andre blir ikke så veldig kloke av det. Ett spørsmål kan jo også være: Hvorfor har man heller ikke foreslått en lov-hjemmel for dette? Her får man det umiskjennelige inntrykk at det er viktigere å tilføre Regjeringen et spark i baken enn å finne fram til ordninger som fungerer godt, til barnas beste.

**Ola T. Heggem (Sp):** I Ot.prp. nr. 9 for 2002-2003 legger Regjeringen fram forslag om at oppgaver som fylkeskommunen etter gjeldende rett har ansvaret for på barnevernsområdet og familievernsområdet, nå skal bli overført til staten. På barnevernsområdet gjelder det først og fremst ansvaret for etablering og drift av barnevernsinstitusjoner og for rekruttering og formidling av fosterhjem. På familievernsområdet gjelder det ansvaret for å sørge for at familievernstjenesten finnes i fylket. Proposisjonen berører oppgavefordelingen og organiseringen av det framtidige barnevernet. Barnevernet er for øvrig i sin helhet grundig behandlet gjennom komiteens arbeid

med St.meld. nr. 40 for 2001-2002. Denne meldingen ble som kjent behandlet i et samlet storting tidligere i dag.

Senterpartiet er glad for at man i proposisjonen understreker det lokalpolitiske ansvaret for barnevernet og understreker betydningen av politisk engasjement. Men det er et paradoks at man i meldingen understreker behovet for lokalpolitisk forankring og ansvar i det kommunale barnevernet, men foreslår å fjerne den lokalpolitiske forankringen til det regionale nivået.

Senterpartiet mener prinsipielt at andrelinjetjenesten fortsatt burde ha vært et fylkeskommunalt ansvar, og ser det som svært uheldig at den statlige overtakelsen av fylkeskommunenes ansvar på helse- og sosialområdet ikke er blitt behandlet samlet. Det er sterkt kritikkverdigg at det legges fram en drøfting av sektor etter sektor, og at dette ikke er samordnet i tid.

Men vi ser det som viktig at familievern, barnevern, rusomsorg og psykiatri ses i sammenheng og organiseres på samme nivå. På bakgrunn av at psykiatri og rusomsorg vil være statlig ansvar, slutter Senterpartiet seg til forslaget om statlig overtakelse av barnevern og familievern.

Senterpartiet er godt fornøyd med at et flertall i komiteen presiserer at de regionale kontorene skal ha politisk forankring, og at det skal opprettes et råd bestående av politiske representanter. Med bakgrunn i denne flertallsmerknaden forventes det at departementet kommer tilbake med forslag til politisk organisering på regionnivå. Helt i samsvar med Senterpartiets syn går et sterkt ønske om sterkere politisk styring av barnevernet som en rød tråd gjennom flertallets merknader. Hele komiteen, med unntak av regjeringspartienes representanter, ser det som svært viktig at politikere blir representert på alle nivåer i dette arbeidet. Dette gjelder ikke minst i kommunene. Innsikt, informasjon og kunnskap om utfordringer og problemstillinger er helt nødvendig for at lokalpolitikere skal kunne gjøre nødvendige og riktige prioriteringer. Derfor må barnevernet organiseres på en slik måte i kommunene at ikke bare økonomien styres av politikere. Dette kjenner jeg godt til og skjønner betydningen av etter mange år i sentrale posisjoner i lokalpolitikken.

Noen vil sikkert undre seg over at Senterpartiet ikke støtter Arbeiderpartiet og SV når disse partiene mener at staten må betale kommunenes kostnader til sakkyndige og advokater i de saker som reises for fylkesnemnda. Senterpartiet mener det er viktig å opprettholde det finansielle ansvarsprinsippet i de tjenester kommunen har ansvaret for. Men dette prinsippet forutsetter en akseptabel kommuneøkonomi. Det er faktisk ikke tilfellet i dag, men det er lov å håpe på bedre tider også i den sektoren.

Det var også en forutsetning for Senterpartiet for å støtte statlig overtakelse av barne- og familievernet på regionnivå blir organisert som et forvaltningsorgan. Det er faktisk veldig gledelig og oppsiktsvekkende at en enstemmig komite slår fast at en ved en foretaksmodell vil mistet ytterligere politisk støtte og forankring og legitimitet i befolkningen. Jeg tillater meg å spekulere på om Stortinget endelig har tatt lærdom av alle de lukkede prosessene og kulturene som preger helseforetakene. Det er i

alle fall godt å registrere at et så klart flertall ser behovet for å oppgradere ombudsrollen i dette viktige arbeidet.

Viktig er det også at komiteen ønsker fleksibilitet i regioninndelingen, både når det gjelder antall regioner og muligheten for å etablere kontaktpunkter lokalt i regionene. Regjeringen blir bedt om å vurdere dette på nytt nå og deretter vurdere regioninndelingen løpende i lys av erfaringene man høster med nyorganiseringen.

Selv om argumentasjonen når det gjelder det forebyggende arbeidet, først og fremst hører hjemme i behandlingen av stortingsmeldingen, vil jeg også benytte denne anledningen til å peke på viktigheten av en tverrfaglig samordning for å koordinere, målrette og sikre kvaliteten i det forebyggende barne- og familievernet. For å lykkes i dette arbeidet må de enkelte familier kunne henvende seg til ett sted i kommunen, og det må foretas nødvendige lovendringer slik at taushetsplikten i barnevernet ikke skal være til hinder for tverretattlig samarbeid. Kulturer, personressurser og organisering er så forskjellig rundt om i kommunene at dette arbeidet må kunne organiseres på forskjellige måter. Derfor er det rett av Stortinget å nøye seg med å be «Regjeringen om å anmode kommunene å opprette et Samarbeidsorgan for lokale tjenester (SLT) bestående av representanter fra f.eks. barnevern, skole, barnehage, politi, helsevesen, frivillige organisasjoner og politikere». Jeg har stor tro på at dette samarbeidsorganet vil utvikle seg til å bli et viktig organ i det forebyggende arbeidet.

Til slutt vil jeg påpeke viktigheten av et ryddig oppgjør med fylkeskommunene, med full kompensasjon og rettferdighet med tanke på tidligere prioriteringer.

**Statsråd Laila Dāvøy:** Jeg er svært glad for at en samlet familie-, kultur- og administrasjonskomite støtter forslaget om statlig overtakelse av fylkeskommunens oppgaver på barnevernsområdet og familievernområdet. Dette er en stor og viktig reform, som ikke bare vil bidra til å gjøre annenlinjetjenesten bedre, men også førstelinjen, nemlig barnevernstjenesten i kommunene. Det er de kommunale barnevernstjenestene som er bestillere av annenlinjetjenestens tiltaksapparat. Uten en velfungerende annenlinjetjeneste kan heller ikke førstelinjetjenesten fungere på en god nok måte. En styrket annenlinjetjeneste vil derfor styrke kommunenes muligheter til å drive et godt barnevern.

Jeg skal ikke gå inn på alle detaljene i forslaget, men vil benytte anledningen til å kommentere enkelte forhold. På familievernområdet har fylkeskommunen i dag ansvaret for å sørge for at familievernstjenesten finnes i fylket og på forsvarlig måte planlegge, dimensjonere og organisere tjenesten. På familievernområdet er det et mål å bygge ut tjenesten, slik at ventelistene går ned. Det er videre et mål å styrke kompetansen i tjenesten, slik at de vanskelige sakene blir bedre ivarettat. Ved å styrke det forebyggende arbeidet i familievernet, vil også sakstilfanget til barnevernet kunne reduseres. Et av hovedformålene med reformen er å sikre et godt og likeverdig tiltaksapparat for barn og unge i hele landet.

For å få til et godt og likeverdig tiltaksapparat har vi gått inn for å opprette fem regioner. Vi har ikke foreslått lovfesting av regioninndelingen eller av antallet regioner. Grunnen til det er at det er nødvendig med fleksibilitet, slik at behovet kan vurderes fortløpende og endres dersom situasjonen eller utviklingen tilsier det. Formålet er at avstanden mellom kommunene og annenlinjetjenesten skal bli mindre ved at den faglige virksomheten ikke skal foregå ved et regionkontor, men foregå spredt og lokalt i regionene. Dette skal skje ved at det i alle regioner vil bli etablert flere faglige ressursenheter lokalt, som bl.a. vil ha som oppgave å bistå kommunene. I første omgang vil de særskilte kompetansmiljøene som i dag finnes i alle fylker, bli opprettholdt, for senere å bli ytterligere desentralisert.

De administrative funksjonene vil imidlertid bli sentralisert for å frigjøre ressurser til faglig virksomhet lokalt i regionene. Fordelen med få og store regioner er også at dette gir mulighet for et mer differensiert tiltaksapparat enn hva som har vært mulig i dagens fylkeskommuner. Disse er for små til å kunne ha et tilbud til ulike marginale grupper med særlige behov. Barn og unge som har behov for tiltak fra barnevernet, er ikke en ensartet gruppe. De har ulike problemer og behov, og det er nødvendig at tiltaksapparatet gjenspeiler dette.

Forslaget om statlig overtakelse av fylkeskommunens oppgaver innebærer ikke noen endringer i kommunens oppgaver og ansvar. Kommunen skal fortsatt være den viktigste aktøren på barnevernsområdet. Mange kommuner, og da først og fremst de små kommunene, har likevel behov for bistand fra annenlinjetjenesten i vanskelige barnevernssaker. Slik bistand vil gjennom desentraliseringen av den faglige virksomheten i annenlinjetjenesten gis i større grad og på en bedre måte enn i dag.

Også etter en statlig overtakelse vil det fortsatt være behov for å benytte private institusjoner. Det er dessverre en kjensgjerning at det har vært mangler ved en del av de private institusjonene, og at ikke alle fylkeskommunene har ført tilstrekkelig kontroll med de private tiltakene. Dette har igjen ført til at en del barn og unge ikke har fått et godt nok tilbud. Jeg er derfor glad for at en enstemmig komite støtter forslaget om å innføre en godkjenningsordning for private og kommunale barnevernsinstitusjoner, og forslaget om å innføre kvalitetskrav for alle institusjoner, både de statlige, kommunale og private.

En godkjenningsordning er imidlertid ikke tilstrekkelig. Når det gjelder behovet for et bedret tilbud til barn og unge med atferdsvansker, vil jeg også vise til at det nå, etter initiativ fra Barne- og familiedepartementet, foreligger en samlet oversikt over forskning på behandling av utagerende ungdom i institusjon. En slik kunnskapsoversikt styrker mulighetene for å utvikle et stadig bedre institusjons- og behandlingstilbud for ungdom med store atferdsvansker. På dette grunnlag vil det bli utviklet prinsipper for behandling som øker sannsynligheten for et vellykket behandlingresultat.

La meg til slutt si at jeg har stor tro på at de lovendingsforslagene som Odelstinget behandler i dag, vil gi et styrket familievernkontortilbud og et bedre og mer like-



verdige tilbud til de barna og de ungdommene som ikke kan bo hos sine foreldre, og som derfor trenger samfunnets hjelp og støtte.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**May Hansen (SV):** Jeg skal være veldig kort, for jeg har sagt mye om dette før i dag. Jeg har bare et spørsmål til statsråden.

Hva vil statsråden gjøre med at enkelte fylkesmenn kun greier å ivareta 50 pst. av de lovpålagte tilsynene innen barnevernet? Dette har jo stor betydning for det siste statsråden var inne på.

**Statsråd Laila Dāvøy:** Fra Regjeringens side er vi allerede i gang med å etablere et bedre tilsyn når det gjelder barnevernsinstitusjonene, og vi er helt enig i at behovet er til stede.

Vi har hatt en arbeidsgruppe med representanter fra flere departementer der vi ser på en annen ordning, nemlig å gå over til en type systemtilsyn. I dag er det slik – og fylkesmennene har påpekt det gang på gang, i mange år faktisk – at for i hvert fall noen barnevernsinstitusjoner er behovet for å utøve tilsyn sannsynligvis mye større enn det som er tilfellet i dag, altså mer enn åtte ganger i året. I dag er det et lovpålagt tilsynsansvar, nemlig åtte ganger i året. Det gjelder absolutt alle barnevernsinstitusjoner, enten de fungerer godt eller dårlig. I en del tilfeller vil man over tid kjenne en institusjon så godt at det kanskje ikke er nødvendig å gå mer enn et par ganger til den institusjonen, for så ytterligere å prioritere dem som virkelig trenger det.

Vi holder på med å lage et helt annet opplegg for tilsyn. Det skal bli et bedre tilsyn. Det kan jeg i hvert fall love.

**Ola T. Heggem (Sp):** Jeg har et spørsmål til statsråden, og det er faktisk ikke ment som noe kritisk spørsmål. Folk flytter oftere enn før, og det er mange årsaker til at folk flytter fra sted til sted. Et eksempel kan være: En hardt belastet familie med fire barn har flyttet rundt fra kommune til kommune. Barnevernet i en liten kommune, som fikk denne familien som innbyggere, slo alarm. Saken endte med omsorgsoverdragelse for alle fire barna. De voksne flyttet igjen, og familien har ingen tilknytning til kommunen. Med dagens ordning med en kommunal egenandel på 22 000 kr pr. barn pr. måned, sitter den lille kommunen, som faktisk har gjort jobben sin til beste for barna, igjen med en årlig utgift på ca. 1 mill. kr.

Ser statsråden at en slik ordning kan føre til at kommunene kvier seg for å gjøre jobben sin? Og ser statsråden behovet for en nærmere gjennomgang av disse ordningene?

**Statsråd Laila Dāvøy:** Denne ordningen med hvem som har ansvaret for barnet idet man foretar en omsorgsovertakelse, eller man beslutter et tiltak, er faktisk en ordning som fungerer svært godt for barna. Ordningen er

basert på at et barn ikke skal kunne bli kasteball mellom ulike kommuner avhengig av hvor man måtte være til stede i det tilfellet det viser seg nødvendig å ta f.eks. omsorgen. Bakgrunnen er at barn nettopp skal ha rettigheter i den kommunen barnet til enhver tid oppholder seg. Derfor kan kommunene i dag ikke avvise et hjelpetrengende barn under henvisning til at barnet har bosted i en annen kommune. Det er faktisk enkelt for alle å fastslå hvilken kommune som har ansvaret, i og med at det er tilstrekkelig å konstatere at barnet har opphold i kommunen for at denne kommunen skal ha plikt etter loven.

Jeg synes dette er en god ordning for barna, og det er det viktigste. Jeg håper og tror at et profesjonelt barnevern i enhver kommune der et barn oppholder seg, gjør det som er nødvendig for barnet. Vi ser iallfall at det er slik det ser ut til å fungere.

**Presidenten:** Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Jeg blir fryktelig lei meg når det kommer påstander fra Kristelig Folkeparti – og det tar jeg faktisk til meg – om at det er mye viktigere for opposisjonen å sparke Regjeringen bak enn barnets beste. Det hadde kanskje vært en fordel om representanten som jeg retter dette innlegget til, faktisk også var til stede og hørte etter.

Jeg velger å tolke det dit hen at representanten Lånke misforstår fullstendig. Det vedtaket vi skal gjøre i dag, og som alle er helt enige om er et flott vedtak å gjøre, er å føre fylkesbarnevernet til statlig forvaltning. Etter at dette vedtaket er gjort, er det tre forvaltningsnivåer: Det er kommunen, det er de nye regionene, og det er departementet med statsråden. Vi blir da beskyldt for, fordi vi ønsker politisk forankring på alle nivåer, også på regionsnivå, at dette har svært lite med fylkeskommunen å gjøre. Hvis man oppnevner en politisk representant – jeg tar bare et eksempel, dette er ikke noen vedtatt fordeling eller region – fra f.eks. Hordaland, en fra Sogn og Fjordane og en fra Rogaland, vil disse være en del av regionrådet. Det er det som ligger i denne merknaden.

Hvis dette var så uklart for representanten Lånke før vi gikk til salen her i dag, burde han kanskje ha gitt det til kjenne, slik at vi kunne ha presisert det bedre.

Å sparke er altså ikke min måte å gjøre ting på. Å tro at det viktigste for opposisjonen er å sparke Regjeringen framfor barns beste, vel, da har ikke representanten Lånke fulgt særlig med på hva jeg har sagt verken i dag eller tidligere. Det er barns beste som alltid står først når jeg diskuterer barnevern, og slik vil det alltid være. Om det er opposisjonen eller posisjonen som får seg et spark og ikke liker de forslag jeg fremmer, vel, så får de tåle det.

**Ola T. Heggem (Sp):** Jeg er faktisk litt i tvil om statsråden oppfattet innholdet i spørsmålet mitt. Jeg føler faktisk at jeg ikke riktig fikk svar.

Ordningen er god for barna så lenge dette fungerer. Det er jeg enig i. Jeg har, som statsråden, stor tiltro til de

faglige vurderingene som blir gjort rundt omkring. Men så er det da slik, som jeg prøver å påpeke i spørsmålsstillingen min, at folk flytter, og de som faktisk gjør jobben sin, blir mer eller mindre tilfeldig sittende tilbake med regningen. Og jeg gjentar spørsmålet: Ser statsråden at en slik ordning kan føre til at kommunene kvier seg for å gjøre jobben sin? Og ser statsråden behovet for en nærmere gjennomgang av disse ordningene?

**Ola T. Lånke (KrF):** Hvis representanten Karin Woldseth føler at jeg har tillagt henne motiver som hun ikke har, beklager jeg jo det. Jeg tror heller ikke at opposisjonen her har vært ledet av – nødvendigvis – det å tilføre Regjeringen et spark. Jeg tror dem på at de har ønsket å gjøre et seriøst og godt arbeid, så det skal jeg absolutt bite i meg. Men jeg kunne ikke la være å påpeke det forhold at de to små merknadene som dette flertallet er blitt enig om, er svært, svært korte, intetsigende og vanskelige å tyde for dem som skal arbeide videre med saken.

Nå sa representanten Heggem fra Senterpartiet at det var ønskelig at statsråden eller Regjeringen kom tilbake til Stortinget med denne saken. Det kan jo være en idé, men det har ikke vært nevnt i denne sammenhengen.

Jeg pleier ikke å gå tilbake og rekapitulere det som har vært samtaleemne under komiteens arbeid. Det er det ikke vanlig å gjøre på talerstolen. Jeg kan likevel ikke unnlate å minne om at jeg har gjort representantene oppmerksom på at jeg syntes dette var en veldig kort og lite sigende merknad, som vi håpet man kunne utdypet noe mer, fremmet som et forslag eller i hvert fall antydning at dette har noe med loven å gjøre. For dette er ikke nevnt i loven. Det er heller ikke antydning i merknaden at dette skal lovreguleres. Man vil altså tenke seg en frivillig ordning, en slags politisk organisasjon utenpå forvaltningsorganet som jeg finner veldig merkelig. Hvorfor kunne man da ikke bli enig om å skrive noe mer?

Jeg synes ikke det i og for seg er nødvendig å sette i gang en ny debatt om det. Jeg måtte bare peke på at jeg syntes dette var et dårlig politisk arbeid.

**Statsråd Laila Dāvøy:** Først til det spørsmålet jeg fikk: Det er riktig at i de tilfellene der det er iverksatt omsorgstiltak, vil fraflyttingskommunen, hvis man flytter, beholde ansvaret. Vi har ikke sett noen grunn til – og jeg har heller ikke sett noen grunn til det – å gjøre endringer i dette. Så vidt vi vet, fungerer dette bra. Vi mener at det er en ordning som vi godt kan leve med, og vi har heller ikke tatt dette opp spesielt i odelstingsproposisjonen eller i meldingen.

Så har jeg lyst til å klargjøre litt om organisasjonsmodellen. Det er mulig at det er noen uklarheter. Det vet jeg ikke. Men det gjelder den siste debatten om regionsrådene. Det er ikke slik at det blir tre forvaltningsnivåer i barnevernet etter denne omleggingen. Det blir på en måte to forvaltningsnivåer: Det blir staten, og så blir det kommunene. Fra statens side plasserer vi en del administrative og faglige oppgaver rundt i ulike regioner. Men det er statsråden, akkurat nå representert ved meg selv, som blir den øverste politisk ansvarlige leder for barnevernet.

Den statlige delen av barnevernet blir altså plassert gjennom en del institusjoner, administrasjoner osv. i noen regioner. Et eventuelt regionsråd bestående av politikere fra fylkeskommunene vil ikke lenger ha ansvar for barnevernet. De har ikke noe økonomisk ansvar, og de har heller ikke et politisk ansvar for barnevernet lenger, fordi barnevernet på en måte er statlig og kommunalt. Jeg velger å si det slik, for det er litt uklart også for meg hva man ønsker at disse regionsrådene i så fall skal gjøre uten et økonomisk og uten et politisk ansvar.

**Eirin Faldet (A):** La det være helt klart at med det forslaget eller den merknaden vi har, er det et sterkt ønske om at politikere skal ansvarliggjøres på alle nivåer. Vi instruerer på ingen måte statsråden om hvordan dette skal fungere, men vi tenker oss regioner, og vi tenker oss også at de kan være representert ved en politiker fra hvert fylke innenfor regionen, slik at man har en nærhet til disse institusjonene og plassene, og at man kan dele ansvaret politisk. Men vi har også sagt at det skal sitte fagpersoner der, som skal ha oversikt, og man kan kanskje få en debatt om hvordan man best skal kunne disponere plassene, hvordan man skal følge opp, osv. Det er det sterke ønsket om en politisk forankring, at politikere skal sitte der sammen med fagfolk, som er vår målsetting.

Så har jeg lyst til å avlegge representanten Ola T. Lånke en liten visitt. Han sa at han ikke skulle sette i gang en ny debatt, men det klarer han jo på en utmerket måte å gjøre, selv når han sier at han ikke skal gjøre det. Jeg representerer ikke Ola T. Lånkes parti, Kristelig Folkeparti, men jeg har i hvert fall den respekt for en som – i opposisjon eller posisjon, eller i andre partier enn i mitt eget – kommer med forslag, at jeg ikke tror det er lurt å karakterisere forslagene som intetsigende. Jeg tror representanten fra Kristelig Folkeparti skal legge det beste i det. Vi er fra forskjellige partier, men jeg tror faktisk at alle mener det beste innenfor en sak. Det må være lov å fremme forslag og komme med ideer. Når vi har en sterk tro på at politisk forankring er det beste – ikke minst fordi barnevernet har lett for å være en – skal vi si – sak for folk med fagutdannelse og kompetanse på området – er det fordi vi tror at det også trengs litt sunt folkevett i det hele. Det er det vi er opptatt av.

**Presidenten:** Ola T. Lånke har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

**Ola T. Lånke (KrF):** Ja, hvis dette som nå blir kalt et forslag, men som er en merknad i innstillingen – og jeg skiller litt mellom de tingene – koker ned til at man ønsker råd fra en politiker eller kanskje flere på de ulike nivåer, om det måtte være to eller tre, det kommer litt an på hvordan man definerer det, synes jeg i grunnen ikke dette er noen stor sak. Men det er ikke så lett, synes jeg, å lese ut av de merknadene som er kommet. At jeg stemplet dem som «intetsigende», får jeg kanskje også ta kritikk på, men det var et ord jeg valgte fordi det var nokså nærliggende for meg som politisk tilhørende et annet parti og ikke enig i en slik ordning som man her skisserer.

Jeg synes nok, og det må jeg også få lov å stå for, at man kunne ha kostet på seg en noe mer omfattende beskrivelse, slik at vi i det minste i hvert fall kunne skjønne hvordan man tenker seg dette. Nå har vi fått flere tilløp til beskrivelser her som utfyller dette, og vi får håpe at vi kommer i mål med en ordning som er god for barna, ikke minst.

**Statsråd Laila Dævøy:** Med fare for å hale debatten litt ut tror jeg det er viktig at vi dveler litt akkurat ved dette punktet, fordi det kanskje har vært litt uklart for oss.

Jeg tror selvfølgelig representanten Faldet når hun sier at det er et sterkt ønske om at politikere skal ha ansvar på alle nivå, og at det selvfølgelig er et forslag som er fremmet med det formål at barnevernet skal styres best mulig. Det tror jeg helt sikkert. Men det er slik at med en todeling av barnevernet vil det i de foreslåtte regionene være helt ordinære forvaltningsorganer som er underlagt staten. De er altså statlige. Det er det som gjør det litt vanskelig. Det er litt vanskelig å se formålet dersom man skal sitte i et eventuelt regionsråd og ikke ha budsjettansvar, ikke ha økonomisk ansvar og ikke ha politisk ansvar. For det er jo slik at det er kommunene, ikke fylkene, som vil være bestiller av regionens tiltak og tjenester i framtiden, i det nye barnevernet. Derfor er det kommunene som gjennom sine administrative og politiske systemer vil være den viktigste påvirkningsaktøren, hvis jeg kan si det slik, i forhold til utviklingen av tiltak og tjenester. Kommunene vil derfor være de viktige samarbeidspartnere for de statlige regionene både på administrativt og politisk nivå.

Nok en gang ønsker jeg å presisere: Vi får et todelt barnevern, et statlig og et kommunalt, og der ligger det politiske og administrative ansvaret.

**Presidenten:** Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 2.  
(Votering, sjå side 379.)

**G e i r - K e t i l H a n s e n** gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal votere i sakene nr. 1 og 2.

#### *Votering i sak nr. 1*

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Eirin Faldet på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslaget fra Arbeiderpartiet lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring av arbeidsmiljøloven slik at arbeidstakernes rettigheter og beskyttelse i forhold til arbeid i natt- og

søndagsåpne virksomheter i varehandelen ivaretas gjennom denne loven.»

Forslaget fra Fremskrittspartiet lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem sak om endring av alkohollov og evt. andre lover slik at salg av øl kan følge åpningstidene i butikkene.»

Begge forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

#### I o v

om endringar i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv.

**Presidenten:** Det voteres først over V, som gjelder oppheving av åpningstidsloven.

Komiteen hadde innstillet:

#### V

Lov 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgssteder (åpningstidsloven) blir oppheva.

**Presidenten:** Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går imot.

#### V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 56 mot 15 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.03.51)

**Presidenten:** Det voteres så over I og II.

Komiteen hadde innstillet:

#### I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred blir gjort følgjande endringar:

Ny overskrift § 1 skal lyde:

*Lovens formål*

Ny overskrift § 2 skal lyde:

*Helligdager*

Ny overskrift § 3 skal lyde:

*Helligdagsfred*

Ny overskrift § 4 skal lyde:

*Offentlige arrangementer*

§ 5 skal lyde:

*§ 5 Salg fra faste utsalgssteder*

*På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinse-aften skal de stenge kl. 16.*

*Dette gjelder ikke for*

1. *utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm*
2. *bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm*
3. *utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen*
4. *utsalgssteder på områder som etter vedtak av fylkesmannen regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd*
5. *salg fra serveringssted*
6. *salg ved auksjon*
7. *salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende*
8. *salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet*
9. *utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler*
10. *utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer*
11. *utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg*
12. *salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme.*

*Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.*

*Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt. Lagerrom og oppholdsrom for personale medregnes ikke.*

*Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2, og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsflate, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved utsalgsstedet. Mangelfull dokumentasjon medfører at et utsalgssted ikke anses unntatt fra bestemmelsen i første ledd første punktum.*

*Fylkesmannen kan etter søknad fra kommunen ved forskrift bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.*

*Fylkesmannen kan etter søknad gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner. Avgjørelsen kan påklages til departementet.*

*Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen her.*

Noverande § 5 blir ny § 7.

Ny overskrift skal lyde: *Ikrafttredelse.*

Ny § 6 skal lyde:

#### § 6 Straff

*Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 3 til 5 i denne lov, eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter.*

*Medvirkning straffes på samme måte.*

## II

I lov 26. april 1947 nr. 1 om 1 og 17 mai som høgtidsdager blir gjort følgende endringer:

§ 1 nytt andre ledd skal lyde:

*For salg fra faste utsalgssteder 1. og 17. mai gjelder bestemmelsene i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred §§ 5 og 6 tilsvarende.*

§ 2 nytt siste punktum skal lyde:

*Dette gjelder ikke arbeid ved faste utsalgssteder.*

**Presidenten:** Fremskrittspartiet har varslet at de går imot.

Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de nå vil støtte disse romertallene subsidiært, etter som Odelstinget nå har vedtatt å oppheve åpningstidsloven.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 12 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.04.24)

Videre var innstillet:

## III

I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. blir gjort følgende endring:

§ 42 andre ledd bokstav l) skal lyde:  
arbeid ved *utsalgssteder*,

**Presidenten:** Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går imot.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 39 mot 32 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.04.47)

Videre var innstillet:

## IV

I lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven) blir § 348 oppheva.

## VI

Lova her gjeld frå det tidspunkt Kongen fastset.

## V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

**Presidenten:** Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

**Presidenten:** Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

*Votering i sak nr. 2*

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram 7 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Eirin Faldet på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Eirin Faldet på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 6–9, fra May Hansen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, og forslag nr. 5 fra Fremskrittspartiet er ikke framsatt.

Forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en statlig godkjenningsordning for barnevernsinstitusjonene.»

Forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan på hvordan staten skal dekke kommunenes kostnader med sakkyndige og advokater og andre uforutsette kostnader i de barnevernssaker som reises for fylkesnemnda.»

Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme forslag om etablering av et statlig barneverntilsyn.»

Forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere en endring av ny § 5-1 i lov om barnevern ved at det tas inn en bestemmelse om at regionene også har et lovpålagt ansvar for å utarbeide en plan for bruk av private og/eller kommunale institusjonsplasser.»

Forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over og plan for hvordan Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen (BUFA) skal opparbeide seg et tilfredsstillende nivå av kompetanseheving innen 1 år.»

Forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen plassere ett regionskontor i Alta og ett regionskontor i Bodø og ett regionskontor i Fredrikstad.»

Forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med ny vurdering på antall regioninndelinger og på plassering.»

Disse forslag blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .

L o v

om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) og lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer (familievernkantorloven) mv.

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd skal lyde:

Kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgaver etter loven som ikke er lagt *til et* statlig organ.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 *Statlige barnevernmyndigheters organisatoriske inndeling*

*De statlige barnevernmyndighetene er inndelt i sentralt nivå, regionalt nivå, fylkesnivå og lokalt nivå. De statlige barnevernmyndighetene ledes av departementet.*

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3 *Statlige barnevernmyndigheters oppgaver og myndighet*

Departementet skal

- a) føre tilsyn med at loven og forskriftene og andre bestemmelser som gjelder for tjenester og tiltak etter denne loven, blir anvendt riktig og på en måte som fremmer lovens formål,
- b) sørge for at erfaringene med loven blir vurdert, og at det blir gjennomført nødvendige endringer i regelverket,
- c) gi de retningslinjer og instruksjoner som er nødvendige for å nå mål som er nevnt i bokstav a,
- d) arbeide for at det blir satt i gang forskning som kan få betydning for løsningen av oppgaver etter loven,
- e) sørge for at det finnes et forsvarlig tilbud for utdanning av personell, og at de som skal anvende loven ellers får forsvarlig veiledning,
- f) sørge for at det blir utarbeidet informasjonsmaterieell som barneverntjenesten kan bruke.

*Statlig regional myndighet skal*

- a) etter anmodning fra kommunen bistå barneverntjenesten i kommunene med plassering av barn utenfor hjemmet,
- b) ha ansvar for rekruttering og formidling av fosterhjem,
- c) ha ansvar for at fosterhjemmene får nødvendig opplæring og generell veiledning.

*Fylkesmannen er statlig barnevernmyndighet på fylkesnivå. Fylkesmannen plikter å føre særlig tilsyn med barnevernvirksomheten i de enkelte kommuner. Fylkesmannen skal herunder*

- a) påse at *kommunene utfører* de oppgaver de er pålagt etter denne loven,
- b) sørge for at *kommunene får* råd og veiledning,
- c) føre tilsyn med institusjoner etter kapittel 5.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om gjennomføringen av tilsynet, jf. tredje ledd.

*Barneverninstitusjonene er statlig barnevernmyndighet på lokalt nivå, jf. kapittel 5.*

Departementet kan kreve at *kommunale organer* som hører under loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at departementet skal kunne utføre sine oppgaver etter første ledd. *Statlige sentrale myndigheter, statlige regionale myndigheter og fylkesmannen* kan kreve at alle institusjoner som omfattes av kapittel 5 i loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at myndighetene skal kunne utføre sine oppgaver etter loven. Disse myndigheter kan også kreve adgang til alle institusjoner som går inn under kapittel 5.

*Departementet kan gi nærmere forskrifter om statlige barnevernmyndigheters myndighet, oppgaver og organisering på sentralt, regionalt og lokalt nivå.*

Ny § 2-3 a skal lyde:

#### *§ 2-3 a Særskilte bestemmelser for Oslo kommune*

*Lovens bestemmelser om statlig regional barnevernmyndighets oppgaver og myndighet kommer ikke til anvendelse i Oslo kommune. I Oslo kommune skal statlig regional myndighets oppgaver og myndighet ivaretas av kommunen.*

*Departementet gir nærmere forskrifter om Oslo kommunes plikter, oppgaver og kompetanse og om statlig tilsyn og kontroll.*

§ 2-4 første ledd skal lyde:

Kongen kan samtykke til at det i *kommuner iverksettes* forsøk som har til formål å utvikle samarbeidsformer mellom barneverntjenesten og aktuelle samarbeidspartnere i statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning.

§ 2-4 annet ledd skal lyde:

Kongen kan samtykke til at det i forhold til andre som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, fravikes fra lovbestemt taushetsplikt som er fastsatt i denne loven og i følgende lover: *Lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. § 6-1, lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. kapittel 5, lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker §§ 13 til 13 f, lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager § 21, lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 6-6, lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. § 8-8 og lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa § 15-1.* Det kan videre gis samtykke til at det på forsøksstedet opprettes et felles registreringskartotek. Kartoteket skal angi hvorvidt de enkelte forvaltningsorganer sitter inne med opplysninger om den enkelte klient eller pasient, og hvor opplysningene eventuelt finnes.

§ 2-4 tredje ledd skal lyde:

Det skal utarbeides vedtekter for det enkelte forsøk. Vedtektene fastsettes av *kommunestyret*. Ved utarbeidelse av vedtektene får § 37 i forvaltningsloven tilsvarende anvendelse.

§ 4-14 skal lyde:

§ 4-14 Plasseringsalternativer etter vedtak om omsorgsovertakelse

Når det er truffet vedtak etter § 4-12 eller § 4-8 annet og tredje ledd, skal barnet plasseres

- a) i fosterhjem, jf. § 4-22,
- b) i institusjon, jf. § 5-1 og § 5-8, eller
- c) i opplærings- eller behandlingstilstand når dette er nødvendig fordi barnet er funksjonshemmet.

§ 4-27 skal lyde:

§ 4-27 *Plasseringsalternativer ved vedtak om særlige tiltak for barn og unge med alvorlige atferdsvansker, jf. §§ 4-24 og 4-26*

*Statlig regional barnevernmyndighet skal utpeke hvilke institusjoner som skal ta imot barn på grunnlag av vedtak som nevnt i § 4-24, jf. § 4-26. Det kan bestemmes at barn kan plasseres i fosterhjem som har særlige forutsetninger for å kunne løse de problemer som foreligger.*

§ 4-28 tredje ledd skal lyde:

Når plasseringen skjer med bistand fra *statlig regional barnevernmyndighet*, jf. § 2-3, skal den *statlige regionale barnevernmyndigheten* etter anmodning fra barneverntjenesten i kommunen bistå barneverntjenesten med utarbeidelse av tiltaksplanen.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 *Ansvar* for institusjoner for barn

*Statlig regional barnevernmyndighet* har ansvaret for etablering og drift av institusjoner, eventuelt med tilknyttede spesialisttjenester for omsorg og behandling av barn. Ansvar gjelder institusjoner som hører under denne loven.

§ 5-2 oppheves.

§ 5-3 oppheves.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4 *Inntak i og utskrivning fra institusjon som nevnt i § 5-1*

*Statlig regional myndighet* skal gi regler for hvordan inntak og utskrivning skal *beslutes*.

Er det bestemt at barnet skal ha plass i en institusjon, kan institusjonen ikke nekte å ta imot barnet.

Barn kan ikke utskrives før tiden uten samtykke fra barneverntjenesten.

Uenighet om inntak eller utskrivning kan kreves avgjort av fylkesmannen i *det fylket institusjonen ligger*.

§ 5-5 oppheves.

§ 5-6 skal lyde:

§ 5-6 Samarbeid med institusjoner som hører under andre lover

For barn som det blir vurdert å plassere i en institusjon under en annen lov, skal *statlig regional barnevernmyndighet* sørge for at det blir etablert et samarbeid mellom barneverntjenesten, *regional myndighet* og disse institusjonene. *Kongen kan gi regler om samarbeidsordninger, herunder om plikt til å delta i samarbeidsgrupper, inn-taksteam o.l.*

§ 5-7 første ledd skal lyde:

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at institusjoner som er *omfattet av § 5-1 og private og kommunale institusjoner som er godkjent etter § 5-8*, drives i samsvar med denne loven og forskrifter til loven.

§ 5-8 skal lyde:

§ 5-8 *Private institusjoner og kommunale institusjoner*

*Private og kommunale institusjoner kan bare benyttes for barn som omfattes av loven dersom institusjonen er godkjent av statlig regional barnevernmyndighet. Institusjonen kan bare godkjennes dersom den drives i samsvar med denne loven og de forskrifter som gjelder for den, og ellers drives på en forsvarlig måte. Avgjørelser om godkjenning etter denne loven er enkeltvedtak og kan påklages til statlig sentral barnevernmyndighet. Departementet kan gi nærmere forskrifter om godkjenningsordningen, herunder om vilkår for godkjenning, og om klageordningen.*

*Departementet kan gi forskrifter om regnskapsføring og om innsyn for offentlige myndigheter i regnskapene.*

§ 5-9 overskriften skal lyde:

§ 5-9 *Rettigheter under opphold i institusjon som er omfattet av § 5-1 og private og kommunale institusjoner som er godkjent etter § 5-8*

§ 5-10 skal lyde:

§ 5-10 *Generelle krav til institusjoner*

For å sikre en forsvarlig standard på de institusjoner som er *omfattet av § 5-1*, kan departementet gi *forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene, herunder faglige krav og krav til bygninger, utstyr og bemanning.*

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2 *Anvendelse av forvaltningsloven på private institusjoner*

For private institusjoner som er *godkjent etter § 5-8* gjelder forvaltningsloven for klientsaker, med de særregler som er fastsatt i denne loven, jf. § 6-1.

§ 6-9 tredje ledd oppheves.

§ 6-9 fjerde ledd blir tredje ledd og skal lyde:

Ved oversittelse av *fristene kan fylkesmannen ilegge kommunen mulkt*. Det samme gjelder ved oversittelse av fristen nevnt i § 4-2. Departementet kan gi forskrifter om gjennomføringen av ordningen og om mulktens størrelse.

§ 6-10 annet ledd skal lyde:

Den som skal ansettes i en institusjon som er *omfattet av § 5-1, eller i en privat eller kommunal institusjon som er godkjent etter § 5-8*, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan kreves politiattest også fra andre som utfører oppgaver for institusjonen, og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg der.

§ 8-2 skal lyde:

§ 8-2 *Statlig regional barnevernmyndighets ansvar*

*Statlig regional barnevernmyndighet skal yte tjenester etter denne loven til alle som oppholder seg i regionen.*

§ 8-3 skal lyde:

§ 8-3 *Avgjørelse av tvister*

Oppstår det tvist mellom *kommuner om anvendelse av § 8-1*, kan kommunene kreve at fylkesmannen avgjør tvisten. Departementet kan gi nærmere forskrifter om behandlingsmåten.

§ 9-4 skal lyde:

§ 9-4 *Statlig regional barnevernmyndighets økonomiske ansvar for barneverntjenesten*

Når det gjelder barn under 20 år som blir plassert i fosterhjem eller institusjon, skal *statlig regional barnevernmyndighet* dekke den del av kommunens utgifter som overstiger det kommunen plikter å betale etter § 9-5.

§ 9-5 skal lyde:

§ 9-5 *Statlig regional barnevernmyndighets rett til å kreve refusjon fra kommunen*

Den kommune som har søkt om inntak for et barn i institusjon, skal yte delvis refusjon av oppholdsutgifter til *statlig regional barnevernmyndighet* etter satser som fastsettes i forskrifter gitt av departementet. Det kan også fastsettes satser for kommunal refusjon ved inntak i institusjon med tilknyttet spesialistjeneste etter denne loven. Departementet kan gi forskrifter om dette.

§ 9-6 skal lyde:

§ 9-6 *Statlig regional barnevernmyndighets rett til å kreve refusjon fra en annen region*

En statlig regional barnevernmyndighets utgifter for et barn som ved innskrivningstidspunktet har bosted i en annen region, skal dekkes av statlig regional barnevernmyndighet i den regionen der barnet bor. Departementet kan gi nærmere forskrifter om retten til å kreve refusjon.

§ 9-7 skal lyde:

§ 9-7 Tilskudd fra staten

Staten gir årlige tilskudd til delvis dekning av kommunenes utgifter til barneverntjenesten.

§ 9-8 skal lyde:

§ 9-8 Statstilskudd for utgifter til flyktningebarn og asylsøkende barn

Staten gir et tilskudd til kommunene til dekning av utgifter for flyktningebarn og asylsøkende barn som er kommet til landet uten foreldre eller andre med foreldreansvar.

Tilskudd gis også ved omsorgsovertakelse etter § 4-8 annet og tredje ledd og § 4-12 for barn i mottak for asylsøkere og flyktninger som er kommet til landet med foreldre eller andre med foreldreansvar.

## II

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer gjøres følgende endring:

§ 2 skal lyde:

§ 2 Statlig regional familievernmyndighets oppgaver

Familievernkontorene drives av den statlige regionale familievernmyndigheten eller den som statlig regional familievernmyndighet inngår avtale med om drift av familievernkontor. De kontorer det inngås slik avtale med, faller inn under denne loven.

Statlig regional familievernmyndighet skal sørge for at familievern tjenesten finnes i regionen, og på forsvarlig måte planlegge, dimensjonere og organisere tjenesten.

## III

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova) gjøres følgende endring:

§ 13-2 skal lyde:

§ 13-2 Plikt for fylkeskommunen til å sørge for grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk hjelp og vidaregående opplæring i institusjonar etter barnevernloven

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk hjelp og vidaregående opplæring etter lova her for barn og unge i institusjonar i fylkeskommunen som statleg regional barnevernmyndighet har ansvaret for etter barnevernloven § 5-1. Det same gjeld private og kommunale institusjonar som er godkjende etter barnevernloven § 5-8. Statleg regional

barnevernmyndighet skal sørge for nødvendige lokale til opplæringa.

Departementet kan gi nærmere forskrifter eller pålegg i enkelttilfelle om ansvaret til fylkeskommunen.

## IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

## V

1. Ved ikraftsettingen av denne loven går fylkeskommunens virksomhet innen barnevernet med tilknyttede eiendeler, rettigheter og forpliktelser over til staten. Staten skal ikke betale vederlag for dens erverv etter første punktum. Departementet utpeker de regionale enheter som på statens vegne skal overta de enkelte virksomheter innen barnevernet og familievernet med tilhørende eiendeler, rettigheter og forpliktelser.
2. Fra vedtakelsen av denne lov, skal fylkeskommunen gi staten innsyn i og tilgang til fylkeskommunens virksomhet.
3. Departementet og den enkelte fylkeskommune skal sammen utarbeide en plan for den nærmere overføringen av barnevernet og familievernet. Planen skal blant annet angi de enkelte virksomheter innen barnevernet og familievernet med spesifisering av tilhørende eiendeler, rettigheter og forpliktelser som staten overtar. Departementet kan gi nærmere regler om utarbeidelsen og innholdet av planene. Dersom det til fylkeskommunens virksomhet innen barnevernet og familievernet er knyttet eiendeler eller rettigheter som åpenbart ikke har naturlig sammenheng med virksomhetens behov, og det er rimelig at fylkeskommunen beholder eiendelen eller rettigheten, kan det besluttes at eiendelen eller rettigheten ikke skal gå over til staten. Ved uenighet kan staten og den enkelte fylkeskommune kreve at spørsmålet om en eiendel, rettighet eller forpliktelse går over til staten, og andre spørsmål partene er uenige om, avgjøres av en nemnd. Spørsmålet om staten skal overta konkrete gjeldsforpliktelser, kan ikke bringes inn for eller avgjøres av nemnda. Nemnda skal ha syv medlemmer. Departementet oppnevner tre medlemmer og varamedlemmer for disse. Kommunenes Sentralforbund oppnevner tre medlemmer og varamedlemmer for disse. I tillegg utpeker førstelagmannen i Borgarting lagmannsrett leder for nemnda og lederens varamedlem. Nemndas leder og lederens varamedlem skal ha de egenskapene som er fastsatt for dommere, jf. domstoloven § 53 jf. § 54 annet ledd. Nemnda skal begrunne sine avgjørelser. Departementet kan gi nærmere regler om nemndas virksomhet. Staten dekker utgiftene til nemndas virksomhet.
4. Søksmål om overgang av eiendeler, rettigheter eller forpliktelser etter nr. 3 kan ikke reises før muligheten for nemndsbehandling etter nr. 3 tredje ledd er utnyttet. Frist for søksmål er 6 måneder fra det tidspunkt nemnda har truffet avgjørelse i saken.
5. Når staten i medhold av nr. 3 første ledd overtar gjeld eller andre forpliktelser, er dette frigjørende for fyl-



keskommunen. Kreditorer og andre rettighetshavere kan ikke motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at den utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

6. Offentlige rettigheter, konsesjoner, tillatelser mv. som gjelder for de virksomheter med tilknyttede eiendeler og rettigheter staten overtar, blir ved overføringen overført til staten. Omregistrering i grunnboken og andre offentligrettslige registre i samband med overføringen skjer ved navneendring.  
Kongen kan i forskrift gi nærmere overgangsregler.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

**Presidenten:** Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

**V o t e r i n g :**

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

**Presidenten:** Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

**B .**

Stortinget ber Regjeringen gjøre en evaluering av Oslo to år fra endringene i barnevernloven og familievernkontorloven trer i kraft.

**C .**

Stortinget ber Regjeringen om å anmode kommunene å opprette et Samarbeidsorgan for lokale tjenester (SLT) bestående av representanter fra f.eks. barnevern, skole, barnehage, politi, helsevesen, frivillige organisasjoner og politikere.

**D .**

Stortinget ber Regjeringen fremme de lovendringer som er nødvendig for at taushetsplikten i barnevernsaker ikke skal være til hinder for et samarbeid med andre etater.

**Presidenten:** B, C og D blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

**S a k n r . 3**

*Referat*

1. (55) Lov om endringer i lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll (tolloven) (Ot.prp. nr. 38 (2002-2003))  
Enst.: Sendes finanskomiteen.
2. (56) Forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om lov om endringer i lov om strafferegistrering 11. juni 1971 nr. 52 (utvidet bruk av vandelsattest i forhold til personer som får ansvar for barn) (Dokument nr. 8:60 (2002-2003))  
Enst.: Sendes justiskomiteen.
3. (57) Lov om endringer i lov 28. mai 1959 nr. 12 om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer o.a., i lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakt (kystvaktloven), og lov om beskyttelse av design (designloven) (Ot.prp. nr. 39 (2002-2003))  
Enst.: Sendes næringskomiteen.

Møtet hevet kl. 22.05.

---